

תורה אור • פרשת וישב • מאמר 1

וישב יעקב בארץ מגורי אביו בארץ כנען

”ויעקב ישב בארץ מגורי אביו, בארץ כנען”

הנשמה יורדת לגוף כמו סוחר הנפרד מכספו ומזהבו כדי להרוויח הרבה יותר: היא מוותרת על אהבתה ויראתה הגלויות והטבעיות, וזוכה ברעותא דלבא — כמיהה לה' שלמעלה מכל הבנה, שרק נשמה בעולם הזה יכולה להגיע אליה.

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק

Likkutei Torah

הפרשה החסידית

likuteitorah.com/he/torah-ohr/vayeishev/1/

הנקודה

הנשמה יורדת לגוף כמו סוחר הנפרד מכספו ומזהבו כדי להרוויח הרבה יותר: היא מוותרת על אהבתה ויראתה הגלויות והטבעיות, וזוכה ברעותא דלבא — כמיהה לה' שלמעלה מכל הבנה, שרק נשמה בעולם הזה יכולה להגיע אליה.

כל קטע: לשון המאמר, אחר כך התרגום, ואחר כך ביאור קצר תחת קו זהב. המספרים הקטנים בלשון המאמר מפנים להערות שבסוף.

המאמר בקצרה

המאמר שואל מדוע הפסוק אומר גם "בארץ מגורי אביו" וגם "בארץ כנען", ומדוע ארץ הקודש נקראת על שם כנען, בנו של חם המקולל. כנען בקדושה הוא סוחר: כשם שסוחר מוציא כסף כדי להרוויח, כך עם ישראל יוצא לגלות כדי להעלות את ניצוצות הקדושה, וכל נשמה עוזבת למעלה את אהבתה ויראתה הגלויות ("כסף וזהב") ויורדת לגוף. הדבר שהיא זוכה בו כאן הוא רעותא דלבא: כשהנשמה מתבוננת בכך שה' הוא למעלה מכל מחשבה, היא משתוקקת להתבטל ולהיכלל בו. זהו קשר עמוק יותר מן האהבה שהייתה לה קודם, שהייתה מוגבלת לפי מידת הבנתה. בגלות אפשר למצוא זאת "משם", על ידי התבוננות בכך שגם מה שמתנגד לה' מתקיים מכוח רצונו. בהמשך מפרש המאמר את השם יעקב כיו"ד"עקב: חכמה הנמשכת עד העקב. "מגורי אביו" הם היראה העליונה המחזיקה את החכמה שלמעלה באמצעות לימוד התורה, והיא יחודא עילאה. "ארץ כנען" היא יחודא תתאה: המשכת חסד לעולם באמצעות המצוות, ובעיקר באמצעות הצדקה.

מבנה

1	השאלות: הכפילות בתיאור הארץ והשם כנען	¶1-2
	מדוע הפסוק מזכיר את הארץ פעמיים, ומדוע ארץ הקודש נקראת על שם כנען; לכל דמות יש מקבילה בקדושה, וכנען בקדושה פירושו סוחר.	
2	הסוחר והגלות	¶3
	כשם שסוחר מוציא כסף כדי להרוויח, כך כנסת ישראל יוצאת לגלות כדי לברר את ניצוצות הקדושה.	
3	הכסף וזהב של הנשמה	¶4-6
	לפני ירידתה הייתה לנשמה אהבה ויראה גלויות; בגוף הן נסתרות, ואם כן מדוע לרדת? מפני שהתורה שבעולם הזה יקרה יותר.	
4	רעותא דלבא	¶7-10
	באמצעות תשובה עילאה זוכה הנשמה ברעותא דלבא, הנולדת מהתבוננות בכך שה' הוא למעלה מכל מחשבה, והיא נעלית מן האהבה שהייתה לה קודם.	
5	למצוא את ה' "משם" בגלות	¶11-12
	בזמן המקדש, הגילוי עורר רעותא דלבא זו; בגלות היא נובעת מהתבוננות בכך שגם מה שמתנגד לה' מתקיים מכוח רצונו, ועל אחת כמה וכמה מי שעושה את רצונו.	
6	המשל בשלמותו: חם וכנען	¶13-14
	הנשמה היא הסוחר; הלהט של האהבה הנוצרת יוצר את כנען שבקדושה, אך הדרך מתחילה ביראה התחתונה הנובעת ממלכותו של ה'.	

7	קריאה אמיתית	¶15
	רגש שנשאר במחשבה דועך; קריאה מעומק הלב נשארת.	
8	שני הקולות של יעקב	¶16-19
	יעקב הוא יו"ד-יעקב; קול התורה הנשמע שורה רק במי שקודם לו הקול שאינו נשמע — הביטול — ואז דבר ה' מדבר דרכו כמלך.	
9	ביאור הפסוק: שתי ישיבות	¶20-22
	"מגורי אביו" הם היראה העליונה המחזיקה את החכמה שלמעלה, יחודא עילאה; "ארץ כנען" היא יחודא תתאה, המשכת חסד לעולם במצעות המצוות והצדקה.	

מושגים

רעותא דלברעותא דלכא כמיהה לה' הנובעת מהנקודה הפנימית ביותר שבלב, ונולדת מההכרה שהוא למעלה מכל הבנה; היא למעלה מן השכל, ורק נשמה בגוף יכולה להגיע אליה. כנען בקדושה: הסוחר כנען – סוחר הנשמה, כסוחר, מוותרת על אהבתה ויראתה הגלויות כדי לזכות ברעותא דלכא הנעלית הרבה יותר. כסף וזהב כסף וזהב כסף, מלשון כיסופים, רומז לאהבה; וזהב, הקשור לצפון ולשמאל, רומז ליראה: האהבה והיראה הטבעיות והגלויות של הנשמה לפני ירידתה.	תשובה עילאה תשובה עילאה שיבה אל ה' מעומק הלב, ששורשה למעלה מן העולם, והיא הופכת את הלב מקצה אחד לקצה האחר. יו"ד-יעקב יו"ד עקב השם יעקב נקרא כרמז ליו"ד של החכמה העליונה הנמשכת עד העקב, הדרגה הנמוכה ביותר, בכל עולם. הקול הנשמע והקול שאינו נשמע קלא דאשתמע וקלא דלא אשתמע הקול הנשמע הוא התורה, חכמת ה' המתגלית; הקול שאינו נשמע הוא הביטול הפנימי ורעותא דלכא, שצריכים לבוא תחילה. הייחוד העליון והייחוד התחתון יחודא עילאה ויחודא תתאה ביחודא עילאה האדם מתבטל לה' בלימוד התורה; ביחודא תתאה אחדות ה' מתגלה בעולם עצמו באמצעות המצוות והחסד.
---	--

קטע 1 • 11-2

השאלות: הכפילות בתיאור הארץ והשם כנען

1 וישב יעקב^{1,2} בארץ מגורי אביו בארץ כנען. להבין ענין זה גם כפל לשון³ בארץ מגורי אביו בארץ כנען.

"וישב יעקב בארץ מגורי אביו בארץ כנען". [עלינו] להבין עניין זה, וכן את הכפילות בלשון: "בארץ מגורי אביו" [ו] "בארץ כנען".

המאמר פותח בפסוק הראשון של פרשת וישב, שנראה כאילו הוא אומר אותו דבר פעמיים: יעקב ישב "בארץ מגורי אביו" ו"בארץ כנען". אדמו"ר הזקן שואל מדוע נצרכים שני הביטויים.

הנה כתיב אתהלך לפני⁴ ה' בארצות החיים. שיש שני ארצות⁵ שהם ב' בחינת כלים להשראת חיים עליונים

והנה כתוב: "אתהלך לפני ה' בארצות החיים"; [כלומר], יש שתי ארצות, שהן שתי בחינות של כלים להשראת חיים עליונים.

הוא מביא פסוק מתהילים המדבר על "ארצות" בלשון רבים. הוא מפרש זאת כשתי "ארצות", כלומר שני סוגים של כלים, או מקומות קיבול, שבהם יכולים החיים העליונים לשרות.

(וכמו חיים לשון רבים⁶ כך ארצות לשון רבים). וביאור הענין צריך להבין למה נק' א"י בכל התורה ארץ כנען.⁷

וכדי לבאר את העניין, עלינו להבין מדוע בכל התורה נקראת. (וכשם ש"חיים" היא לשון רבים, כך "ארצות" היא לשון רבים) ארץ ישראל "ארץ כנען".

ההערה שבסוגריים מציינת שהמילה העברית לחיים, "חיים", היא עצמה בלשון רבים, ורומזת לסוגים רבים של חיים. לאחר מכן שואל "אדמו"ר הזקן שאלה נוספת: מדוע התורה מכנה בעקביות את ארץ ישראל בשם "ארץ כנען"?

והרי חם הוא אבי כנען⁸ ומה הוא היחוס שבח⁹ א"י בזה (גם להבין מ"ש כנען בידו מאזני מרמה)^{10,11} גם מה שכתוב ולא יהיה כנעני עוד¹² בבית ה' צבאות ביום ההוא.

והרי חם הוא אבי כנען; מהו אפוא השבח לארץ ישראל בייחוס הזה? (גם [עלינו] להבין את הכתוב: "כנען בידו מאזני מרמה"). וכן את הכתוב: "ולא יהיה כנעני עוד בבית ה' צבאות ביום ההוא".

כנען היה בנו של חם, שנתקלל, ולכן נראה שאין כל שבח בכך שהארץ הקדושה נקראת על שמו. הקושי מתחדד כשהנביא מתאר את כנען כרמאי המשתמש במאזני מרמה, ואומר שבעתיד לא יהיה עוד "כנעני" בבית ה'.

הנה נודע שכל התורה כולה נדרשת בזה לעומת זה כי כמו שיש לבן ועשו בקליפה

והנה ידוע שכל התורה כולה נדרשת בבחינת "זה לעומת זה": כשם שיש לבן ועשו בקליפה

התשובה מתחילה בעיקרון שלפיו לכל דבר בתורה יש מקבילה בקדושה ובצד שכנגדה, הקליפה — כוחות ההסתר. לבן ועשו, המופיעים כדמויות של קליפה, הם בעלי מקבילות בקדושה.

וכן שר הטבחים ושר המשקים וכו'. כך יש כל בחיי אלו בקדושה¹³ כי זה לעומת זה עשה אלהים.^{14, 15}

וכן שר הטבחים ושר המשקים וכו', כך יש בקדושה את כל הבחינות הללו, כי "זה לעומת זה עשה אלקים"

כך גם לגבי שר הטבחים ושר המשקים שבסיפור יוסף. לכן גם לכנען חייב להיות משמעות בקדושה, ומשמעות זו תסביר מדוע הארץ נקראת על שמו.

2 והנה שלשה בני נח הם למעלה בקדושה ג' בחיי גיוני קשת¹⁶ חור סומק וירוק.

והנה שלושת בני נח הם למעלה, בקדושה, שלוש בחינות: גוני הקשת — חור, סומק וירוק.

לשלושת בני נח, שם, חם ויפת, יש שורש בקדושה בשלושת גוני הקשת. בקבלה, לבן, אדום וירוק מציינים חסד, גבורה והרמוניה ביניהם.

אלא שבהשתלשלות העולמות בבחינת נפילה ממדרגה אחר מדרגה נעשה חם גשמי אבי כנען¹⁷. ולהבין

ענין כנען בקדושה הנה כנען פירושו סוחר^{18, 19, 20} כמ"ש כנעניה נכבדי ארץ.²¹

אלא שבהשתלשלות העולמות, בבחינת נפילה ממדרגה למדרגה, נעשה חם הגשמי אבי כנען. ולהבנת עניינו של כנען שבקדושה, הנה פירוש "כנען" הוא סוחר, כמו שכתוב: "כנעניה נכבדי ארץ"

בהשתלשלות האור האלוקי ממדרגה למדרגה, אחד השורשים שבקדושה נפל עד שנעשה חם הגשמי ובנו כנען. כדי למצוא את משמעותו של כנען בקדושה, אדמו"ר הזקן פונה למילה עצמה: בעברית "כנען" פירושו גם סוחר, כמו בביטוי של ישעיהו על סוחר צור.

קטע 2 • 31

הסוחר והגלות

3 וכתוב כנען בידו מאזני מרמה²². היינו עד"מ כמו הסוחר שיפזר ממון כסף וזהב ומוציאם מרשותו כדי

להרויח ולהשתכר וכל עיקר כוונתו להיות מפזר ונוסף עוד.²³

וכתוב: "כנען בידו מאזני מרמה". כלומר, על דרך משל, כמו הסוחר המוציא מרשותו כסף וזהב ומפזר אותם כדי להרויח ולהשתכר; וכל כוונתו היא להיות מפזר ובכל זאת להוסיף ולהרויח.

הסוחר שנראה כאילו הוא משליך את הכסף והזהב שלו למעשה משקיע אותם: הוא נפרד מכספו רק כדי להרויח יותר. לכך מכוון שלמה המלך באומרו על אדם שהוא "מפזר ונוסף עוד"

כך הנה מקור נשמת ישראל שהוא בחיי כנ"י נמשלה בגלות לסוחר זה כדכתיב בא אחיך במרמה²⁴

ויקח ברכתך. כי הנה כתיב עת אשר שלט האדם²⁵ באדם לרע לו.

כך הנה מקור נשמות ישראל, שהיא בחינת כנסת ישראל, נמשלה בגלות לסוחר הזה, כמו שכתוב: "בא אחיך במרמה ויקח ברכתך". כי כתוב: "עת אשר שלט האדם באדם לרע לו"

אדמו"ר הזקן מחיל את המשל על כנסת ישראל, שורשן הכולל של נשמות ישראל, בגלות. ה"מרמה" של יעקב בלקיחת הברכה והפסוק על אדם השולט באדם "לרעתו" מתארים הפסד שהוא בעצם רווח.

שע"י התלבשות השכינה בבחי' גלות בתוכם להשפיע להם ע"י זה מתבררים כל ניצוצות הקדושה כמו שאמרו רז"ל לא גלו ישראל²⁶ אלא להוסיף עליהם²⁷ כו' להיות בלע המות²⁸ וכו'.

שעל ידי התלבשות השכינה בבחינת גלות בתוכם, כדי להשפיע להם, מתבררים על ידי כך כל ניצוצות הקדושה, כמו שאמרו רז"ל: "לא גלו ישראל אלא להוסיף עליהם" וכו', כדי שיהיה "בלע המות" וכו'.

כאשר השכינה גולה בקרב האומות כדי להחיות אותן, ניצוצות הקדושה שהתפזרו שם מתבררים ועולים. חז"ל אמרו שתכלית הגלות היא שיתווספו אחרים לישראל, וסופה בפסוק "בלע המוות לנצח".

קטע 3 • 41-6

הכסף והזהב של הנשמה

4 ואת רוח הטמאה אעביר מן הארץ²⁹ ונגלה כבוד³⁰ ה' כי עין בעין יראו³¹ וגו'. וכמו שהוא בכללות העולם כך הוא בפרטות בכל נפש מישראל בעבודת ה' כי

"ואת רוח הטמאה אעביר מן הארץ"; "ונגלה כבוד ה'"; "כי עין בעין יראו" וכו'. וכשם שזהו בכלל העולם, כך הוא בפרט בכל נפש מישראל בעבודת ה', כי

הנביאים מבטיחים שרוח הטמאה תוסר וכבוד ה' יתגלה בגלוי — סופה של עבודת הבירור שבגלות. אדמו"ר הזקן אומר עתה שמה שמתרחש בעולם כולו מתרחש גם בקנה מידה פרטי בעבודת ה' של כל נשמה יהודית.

הנה הנשמה טרם ירידתה לעולם הזה להתלבש בגוף ונפש החיונית הבהמית היתה קשורה ומיוחדת במקורה ושרשה במאצילה ברשפי אש האהבה בטבע כשלהבת העולה מאליה כו'

הנה טרם ירידת הנשמה לעולם הזה, להתלבש בגוף ובנפש החיונית הבהמית, הייתה קשורה ומיוחדת במקורה ובשרשה, במאציל שלה, ברשפי אש האהבה בטבע, כשלהבת העולה מאליה וכו'.

לפני שבאה לעולם בתוך גוף, הנשמה הייתה קשורה למקורה בה' באהבה טבעית, לזהות, כמו להבה העולה מאליה. "הנפש החיונית הבהמית" היא כוח החיים המחיה את הגוף ואת דחפיו.

והיה לה בחי' אהבה ויראה טבעי בגילוי רב שהוא בחי' כסף וזהב. כסף מלשון נכסף נכספת³² דהיינו בחי' אהבה.³³

והייתה לה בחינת אהבה ויראה טבעיות בגילוי רב, שהיא בחינת כסף וזהב. "כסף" מלשון "נכסף נכספת", כלומר בחינת אהבה

לאותה נשמה היו אהבה ויראה לה' בגילוי ובאופן טבעי, והן מכונות "כסף וזהב". "כסף" קשור לפועל המבטא געגוע, כמו בדברי לבן ליעקב: "נכסף נכספת", ולכן הכסף מסמל אהבה

5 וזהב מצפון יאתה³⁴ שהוא בחיי שמאל שהוא בחיי יראה³⁵ ואח"כ כשירדה הנשמה לעולם הזה להתלבש בגוף הגשמי

ו"זהב מצפון יאתה", שהיא בחינת שמאל, שהיא בחינת יראה. ואחר כך, כשירדה הנשמה לעולם הזה להתלבש בגוף הגשמי

הזהב קשור לצפון, והצפון מסמל את צד שמאל, צד הגבורה והדין; לכן הזהב מסמל יראה. לאחר מכן הפסקה עוברת למה שמתרחש כשהנשמה יורדת לגוף גשמי.

הנה גם בחיי אהבה ויראה שהיה להם מסותרות ומכוסות בלב הגשמי ואינה יכולה לראות באהבה ויראה בהתגלות כל כך כבתחלה, ונמצא שנגרעו האהבה ויראה מערכם.

הנה גם בחינת האהבה והיראה שהיו להם מוסותרות ומכוסות בלב הגשמי, ואינה יכולה לראות את האהבה והיראה בגילוי רב כל כך כפי שהיו בתחילה; נמצא שהאהבה והיראה פחתו מערכן

בתוך הגוף אהבתה ויראתה של הנשמה מוסותרות בלב הגשמי. היא אינה יכולה לחוש בהן בגילוי כפי שחשה קודם, ולכן הן פוחתות מערכן המקורי.

6 וא"כ למה זה ירדה הנשמה לעוה"ז מאחר שהיא ירידה גדולה וגרעון גדול מבתחילה. אך הנה כתיב טוב לי תורת פיך³⁶ מאלפי זהב וכסף.

ואם כן, מדוע ירדה הנשמה לעולם הזה, מאחר שזו ירידה גדולה וחיסרון גדול לעומת מה שהיה קודם? אך הנה כתוב: "טוב לי אם הירידה לגוף מסתירה ומפחיתה את אהבתה ויראתה של הנשמה, מדוע היא יורדת בכלל? התשובה מתחילה בפסוק: "טוב לי תורת פיך מאלפי זהב וכסף".

אלפי לשון לימוד³⁷ כלומר שיש לי יתרון ומעלה בתורת פיך בעוה"ז יותר מבחיי זהב וכסף שהיתה הנשמה למודה בהם בתחלה.³⁸

"אלפי" הוא מלשון לימוד. כלומר, יש לי יתרון ומעלה בתורת פיך בעולם הזה יותר מבחינת הזהב והכסף שהנשמה הייתה למודה בהם בתחילה.

אדמו"ר הזקן מפרש "אלפי" מלשון לימוד. לפי זה, משמעות הפסוק היא שהתורה הנלמדת בעולם הזה נותנת לי יותר מן "זהב והכסף" — האהבה והיראה — שהנשמה הייתה רגילה בהם לפני ירידתה.

קטע 4 • 71-10

רעותא דלכא

7 והענין כמו שאמרו רז"ל יפה שעה אחת³⁹ בתשובה⁴⁰ וכו' כי ע"י תשובה עילאה מעומקא דלכא תהיה

דביקת הנפש באלהים חיים יותר נפלאה ברעותא דלכא

והענין הוא כפי שאמרו חז"ל: "יפה שעה אחת בתשובה וכו'". שכן באמצעות תשובה עילאה, מעומק הלב, תהיה דבקות הנפש באלקים חיים נפלאה יותר, ברעותא דלכא,

חז"ל אמרו ששעה אחת של תשובה ומעשים טובים בעולם הזה יפה מכל חיי העולם הבא. באמצעות תשובה עילאה, שיבה אל ה' מעומק הלב, הנפש דבקה בה' באופן נפלא יותר, ב"רעותא דלכא" — כמיהה עמוקה יותר מהרגש.

כמ"ש לקמן, ונמצא שאע"פ שיש לה גרעון באהבה ויראה⁴¹ טבעי שבחיצונית הלב הגלויים מ"מ יהיה לה יתרון בבחי' רעותא דלכא^{42, 43} בנקודת פנימית הלב כיתרון האור הבא מן החושך⁴⁴ דוקא.

כמו שיתבאר להלן. נמצא שאף שיש בכך חסרון באהבה וביראה הטבעיות שבחיצוניות הלב, הגלויות, מכל מקום יהיה בכך יתרון בבחינת רעותא דלכא, בנקודת פנימיות הלב, כיתרון האור הבא מן החושך דוקא.

זו מעין תמורה: הנפש מאבדת את האהבה והיראה הטבעיות, הגלויות בשכבה החיצונית של הלב, אך זוכה ברעותא דלכא שבנקודה הפנימית שלו. הדבר דומה לאור המאיר בעוצמה רבה דוקא מפני שהוא יוצא מתוך החושך.

8 וביאור הענין כי הנה כתיב אני ראשון⁴⁵ ואני אחרון ומבלעדי אין אלהים. פ"י ע"ד מ"ש אני ה' לא שנית⁴⁶ ואתה הוא קודם שנברא וכו'

וביאור הענין: כתוב "אני ראשון ואני אחרון ומבלעדי אין אלקים". פירוש הדברים הוא על דרך הכתוב "אני ה' לא שנית", ו"אתה הוא קודם שנברא העולם" וכו'.

אדמו"ר הזקן פותח הסבר עמוק יותר מתוך דברי ישעיהו: ה' הוא ראשון ואחרון, ואין אלקים מלבדו. הוא מפרש את "ראשון ואחרון" כביטוי לכך שאין בו שינוי, על דרך "אני לא השתניתי", וכפי שנאמר בתפילה שה' היה אותו דבר גם לפני בריאת העולם.

בלי שום שינוי כי אין בריאת עולמות עליונים ותחתונים תופסים מקום כלל וכולא קמיה כלא חשיב ממש.

בלי שום שינוי, שכן בריאת העולמות העליונים והתחתונים אינה תופסת מקום כלל, ו"כולא קמיה כלא חשיב ממש"

הבריאה אינה גורמת שינוי בה', מפני שהעולמות אינם תופסים מקום כלל לפניו. ביחס אליו הם נחשבים לאין ממש.

9 ומבלעדי פיי מה שהוא זולת בחיי זו דהיינו באמצעות הזמן שנראה העולם ליש ודבר בפ"ע⁴⁷ בחיי זמן ומקום אין אלהים זולתי שהוא בחיי אלהים חיים ומלך עולם⁴⁸

"ומבלעדי" פירושו מה שמחוץ למדרגה זו, כלומר מצד הזמן, שבו העולם נראה כמציאות ממשית וכדבר בפני עצמו — בחינת הזמן והמקום; על כך נאמר "אין אלקים זולתי", שהיא בחינת "אלקים חיים ומלך עולם"

"ומבלעדי" מתייחס למדרגה אחרת: העולם כפי שהוא נראה בתוך הזמן והמקום, כדבר ממשי העומד בפני עצמו. שם ה' נקרא אלקים, "אלקים חיים ומלך עולם" — בחינת ה' הקשורה לעולם כשליטו.

כמאמר ומבלעדיך אין לנו מלך גואל וכו' שכל העולמות עליונים ותחתונים נתהוו מבחי מלכותו ית'

כמאמר "ומבלעדיך אין לנו מלך גואל" וכו', שכן כל העולמות העליונים והתחתונים התהוו מבחינת מלכותו ית'

התפילה "ומבלעדיך אין לנו מלך" מצביעה על אותו רעיון. כל העולמות, העליונים והתחתונים, התהוו ממלכותו של ה', המדרגה שבאמצעותה הוא בורא ומנהיג.

וכדכתיב מלכותך מלכות כל עולמים⁴⁹ וגוי ושם עלו השגת כל הנבראי העליונים ותחתוני אבל בהקב"ה בכבודו ובעצמו לית מחשבה תפיסא ביה^{50,51}

וכמו שכתוב "מלכותך מלכות כל עולמים" וגוי. במדרגה זו משיגים כל הנבראים, העליונים והתחתונים. אבל הקדוש ברוך הוא, בכבודו ובעצמו — "לית מחשבה תפיסא ביה",

השגתו של כל נברא, אפילו של מלאך עליון ביותר, מגיעה רק עד מדרגת המלכות הזאת. ה' עצמו, במהותו, נשגב מהשגתה של כל מחשבה.

כי הוא רם ונשא מגדר ההשגה ואינו נתפס בתוך עלמין לא בבחי ממלא ולא בבחי סוכב בשום שכל והשגה בעולם אלא ברעותא דלבא מקרב איש ולב עמוק.⁵²

מפני שהוא רם ונישא מעבר לגבולות ההשגה, ואינו נתפס בתוך העולמות — לא בבחינת ממלא כל עלמין ולא בבחינת סוכב כל עלמין — בשום שכל והשגה שבעולם, אלא רק ברעותא דלבא, "מקרב איש ולב עמוק"

הוא אינו נתפס בתוך העולמות, לא כאור הממלא כל עולם ולא כאור המקיף את כולם, בשום שכל. אפשר להגיע אליו רק באמצעות רעותא דלבא, שעליה נאמר "מקרב איש ולב עמוק"

10 וכמ"ש ממעמקים קראתיך⁵³ ה' מפני כי בחיי רעותא דלבא נמשך מהתבוננות זו עצמה אם ישים אליו לבו⁵⁴ דלית מחשבה תפיסא ביה כלל והוא רם ונשא למעלי מעלה עד אין קץ ותכלית אפילו מבחי חכמה עילאה.

וכמו שכתוב "ממעמקים קראתיך ה'". שכן בחינת רעותא דלבא נמשכת מעצם ההתבוננות הזאת, "אם ישים אליו לבו": שאין מחשבה יכולה להשיגו כלל, והוא רם ונישא, למעלה מעלה עד אין קץ ותכלית, אפילו מבחינת חכמה עילאה.

רעותא דלבא נובעת מעצם ההתבוננות הזאת: שה' הוא מעבר לכל השגה, ואף למעלה מחכמה עילאה. זוהי הקריאה "ממעמקים" שבפסוק בתהילים.

אי לזאת תכסף ותכלה נפשו לבטל במציאות אליו יתבי לצאת ממאסר הגוף נרתקה ולהשתפך אל חיק אביה^{55, 56}

משום כך תכסוף ותכלה נפשו להתבטל במציאות אליו ית', לצאת ממאסר הגוף הנרתק אותה, ולהשתפך אל חיק אביה.

כשהנפש מכירה בכך שה' הוא מעבר לכל השגה, היא משתוקקת להתבטל אליו, לצאת מן הגוף הכובל אותה כבית כלא, ולהשתפך אל חיק אביה.

משא"כ הנשמה טרם ירידתה להתלבש בגוף היתה אהבתה ודבקותה בשרשה לפי"ע השגתה וכן לענין היראה:⁵⁷

לא כן הנשמה קודם ירידתה להתלבש בגוף: אהבתה ודבקותה בשורשה היו לפי מידת השגתה, וכך גם בנוגע ליראה:

לפני ירידתה, אהבתה ודבקותה של הנשמה היו לפי מה שהצליחה להשיג באלוקות, וכך גם יראתה. לכן הכמיהה הנולדת מן ההכרה שה' הוא מעבר להשגה היא דבר חדש, שהנשמה זוכה בו רק כאן למטה.

קטע 5 • 111-12

למצוא את ה"משם" בגלות

11 והנה בזמן שהיה בהמ"ק קיים⁵⁸ היה נמשך בחינה זו רעותא דלכא מגילוי⁵⁹ אא"ס ב"ה בהיכל קדשי קדשים⁶⁰ כו' כמ"ש בתניא⁶¹ להיות בטל רצונו לרצונו ית' וכמ"ש כי תהיו לי ארץ חפץ.⁶²

והנה בזמן שבית המקדש היה קיים, נמשכה בחינת רעותא דלכא זו מגילוי אור אין סוף ברוך הוא בהיכל קודש הקודשים וכו', כמבואר בתניא, כדי שרצונו של האדם יהיה בטל לרצונו ית'; וכמו שכתוב "כי תהיו לי ארץ חפץ".

בזמן שבית המקדש עמד על תילו, הגילוי הגלוי של אור אין סוף בקודש הקודשים עורר מעצמו את רעותא דלכא, כך שרצונו של האדם התבטל לרצון ה'. בתניא משווים את קודש הקודשים למוח, שבו מתגלה חיות הנפש לפני שהיא מתפשטת בגוף; "ארץ חפץ" שבנבואת מלאכי מתאר את העם כמקום של תענוג להי'.

אך בזמן הגלות הנה כתיב ובקשתם משם את⁶³ ה' אלקיך ומצאת וגו' משם דייקא דהיינו כשתבונן על ההיפוך מדרכי ה' איך שהוא רחוק מה' בתכלית הריחוק

אך בזמן הגלות כתוב "וביקשתם משם את ה' אלקיך ומצאת" וגו'. "משם" דווקא, כלומר כאשר תבונן בהיפך מדרכי ה', עד כמה הוא רחוק מה' בתכלית הריחוק

בגלות הגילוי הגלוי הזה אינו נמצא עוד, והפסוק אומר שנמצא את ה' "משם" — מתוך מקום הגלות עצמו. "משם" פירושו להתבונן בהיפך הגמור מדרכי ה', ועד כמה דבר יכול להיות רחוק ממנו.

כמו עובר רצונו ומאין נשפע להם שפע וחיות להיות בהם חיות וקיום מרצונו ית' שרצונו ית' הוא המחיה אותם כמ"ש ואתה מחיה את כלם.⁶⁴

כגון מי שעובר על רצונו, ומאין נשפעים להם שפע וחיות, המעניקים להם חיים וקיום מכוח רצונו ית'? רצונו ית' הוא המחיה אותם, כמו שכתוב "ואתה מחיה את כולם".

הדבר דומה למי שעובר על רצון ה', ובכל זאת מקבל חיים וקיום מאותו רצון, שכן רצון ה' הוא הנותן חיים לכל. ההתבוננות מתמקדת בפרדוקס הזה: גם מה שמתנגד לה' חי רק ממנו.

אך על זה אמרו כמה ארץ אפים לפניו^{65, 66} שמבחי' ארץ אפים נמשך ונשתלשל ממדרגות עליונות דרך נפילה להחיות העכו"ם אף שהם עובדי רצונו.⁶⁷

אך על כך אמרו: "כמה ארץ אפים לפניו". מבחינת ארץ אפים נמשכת ומשתלשלת ממדרגות עליונות, בדרך נפילה, חיות המושגת מדברת על ארץ אפיו הגדול של ה', ואדמו"ר הזקן מסביר שחיות לאומות עובדות עבודה זרה מגיעה ממידת ארץ אפים הזאת, ויורדת בדרך נפילה דרך המדרגות העליונות. הן מקבלות חיות אף שהן פועלות בניגוד לרצונו.

המשנה מדברת על ארץ אפיו הגדול של ה', ואדמו"ר הזקן מסביר שחיות לאומות עובדות עבודה זרה מגיעה ממידת ארץ אפים הזאת, ויורדת בדרך נפילה דרך המדרגות העליונות. הן מקבלות חיות אף שהן פועלות בניגוד לרצונו.

12 וזהו אם לעובדי רצונו כך⁶⁸ לעושי רצונו על אחת כמה וכמה⁶⁹ שיושפע בחינת רצון עליון שהוא למעלה מעלה מגדר עלמין שלא בבחי' ירידת והשתלשלות המדרגות בבחי' חכמה ומדות

וזהו: אם לעובדי רצונו כך, לעושי רצונו על אחת כמה וכמה שתושפע בחינת הרצון העליון, שלמעלה מעלה מגבולות העולמות; לא בדרך ירידה והשתלשלות של המדרגות, מבחינת חכמה והמדות,

אדמו"ר הזקן לומד מן הקל אל הכבד, כפי שעושה הגמרא: אם מי שמתנגדים לרצון ה' מקבלים חיות ממנו, על אחת כמה וכמה שמי שעושים את רצונו יקבלו אותה. הם זוכים ברצון העליון עצמו, העומד למעלה מכל העולמות ואינו יורד דרך הסדר הרגיל של המדרגות, מן השכל אל הרגש.

אלא בבחי' פנימית נקודת הלב שהיא בחי' תשובה עילאה שקדמה לעולם. וזהו כי תדרשנו בכל לבבך ובכל נפשך.⁷⁰

אלא בבחינת הנקודה הפנימית של הלב, שהיא בחינת תשובה עילאה שקדמה לעולם. וזהו "כי תדרשנו בכל לבבך ובכל נפשך".

הרצון העליון הזה מתקבל בנקודה הפנימית של הלב, שהיא בחינת תשובה עילאה שקדמה לעולם. לכן נאמר בפסוק לבקש את ה' בכל לבבך ובכל נפשך.

דהיינו שיהפך לבו מן הקצה אל הקצה ואתהפכא חשוכא לנהורא ע"י בחי' רעותא דלבא זו למאוס בחי' עוה"ז ותענוגים ולמשוך לבו ונפשו לדבקה בו ית'.

כלומר, שלבו יתהפך מן הקצה אל הקצה ויתהפך החושך לאור באמצעות רעותא דלבא זו: למאוס בחי' העולם הזה ובתענוגיו, ולמשוך את לבו ואת נפשו לדבקה בו ית'.

לבקש את ה' בכל הלב פירושו להפוך את הלב מן הקצה אל הקצה ולהפוך את החושך לאור. באמצעות רעותא דלבא האדם בא למאוס בתענוגי העולם הזה ומושך את לבו ואת נפשו לדבוק בה'.

קטע 6 • 131-14

המשל בשלמותו: חם וכנען

13 והנה כל זה ע"ד משל הסוחר הנ"ל שמוציא כסף וזהב מרשותו להיות מפזר ונוסף עוד.

והנה כל זה הוא על דרך משל הסוחר הנזכר לעיל, שמוציא את הכסף והזהב מרשותו כדי להיות "מפזר ונוסף עוד"

אדמו"ר הזקן חוזר אל הסוחר שמוציא את הכסף והזהב שלו כדי להרוויח יותר

כך הנשמה אע"פ שמוציאה כסף וזהב שהוא בחי' אהבה ויראה הגלויים להתלבש ולהסתיר בגוף ונפש

הבהמית הנה עי"ז יש לה יתרון בבחי' רעותא דלבא כרשפי אש מן ההפוך.

כך גם הנשמה: אף שהיא מוציאה את "הכסף והזהב", שהם בחינת אהבה ויראה גלויים, כדי להתלבש ולהיות מוסתרת בגוף ובנפש הבהמית, על ידי כך יש לה יתרון בבחינת רצון הלב, כרשפי אש, מתוך ההיפוך.

גם הנשמה מוותרת על האהבה והיראה הגלויים שלה, ה"כסף והזהב" שלה, כשהיא מוסתרת בגוף ובנפש הבהמית. בתמורה היא מרוויחה את רצון הלב — אהבה לזהב העולה מתוך ההיפוך הגמור מאלקות.

14 וזהו וחס הוא אבי כנען⁷¹ בזקף גדול⁷² שחמימות רשפי אש ושלחבת העולה למעלה מההיפוך הוא

העושה בחי' כנען לסחור כנ"ל כמ"ש טעמה כי טוב סחרה⁷³ וגוי.

וזהו "וחס הוא אבי כנען", בזקף גדול: שהרי החמימות של רשפי האש והשלחבת העולה למעלה מתוך ההיפוך היא העושה את בחינת כנען לסחור, כנזכר לעיל, כמו שכתוב "טעמה כי טוב סחרה" וגוי.

בפסוק "וחס" מופיע טעם הנגינה זקף גדול, שעל פי תורת החסידות מתפרש כעלייה כלפי מעלה. אדמו"ר הזקן שומע במילה "חס" את החמימות: החמימות של להבה העולה מתוך ההיפוך היא שעושה את הנשמה ל"כנען", לסוחר שסחרו טוב, כפי שנאמר על אשת חיל.

אך מתחלה צריך להקדים בחי' יראה תתאה שהיא נמשכת מבחינת מלכותו ית' שהיא נקי' בחי' כנען

העליונה דקדושה שמזה יעלה ויבא ויגיע להיות בחי' כנען בידו מאזני מרמה להגיע לבחי' רעותא דלבא

בחי' פנימית הלב כנ"ל.

אך תחילה צריך להקדים את בחינת היראה התתונה, הנמשכת מבחינת מלכותו יתברך, הנקראת בחינת כנען העליונה שבקדושה; וממנה יעלה ויבא ויגיע לבחינת "כנען בידו מאזני מרמה", כדי להגיע לבחינת רצון הלב, בחינת פנימיות הלב, כנזכר לעיל.

לפני שמגיעים לכך, צריך תחילה יראה תתונה — יראת ה' פשוטה הנובעת ממלכותו, ממלכות שלו. מלכות זו היא כנען העליון שבקדושה. מן היסוד הזה אפשר לעלות למדרגת הסוחר ש"בידו מאזני מרמה", לרצון הלב בנקודתו הפנימית.

קטע 7 • 151

קריאה אמיתית

15 וזהו קרוב ה' לכל קוראיו⁷⁴ לכל אשר יקראהו באמת דהיינו באמתות נקודת לבו שהרי אנו רואים

דגנבא אפום מחתרתא⁷⁵ רחמנא קריא ואעפ"כ עומד ברשעו ואינו שב מידיעתו

וזהו "קרוב ה' לכל קוראיו, לכל אשר יקראהו באמת", כלומר, באמתות נקודת לבו. שהרי אנו רואים ש"גנבא אפום מחתרתא רחמנא קריא", ואף על פי כן הוא עומד ברשעו ואינו שב ממה שהוא יודע שהוא מתכוון לעשות

ה' קרוב למי שקורא לו "באמת", כלומר מתוך נקודת האמת שבלב. אדמו"ר הזקן מראה מדוע הדבר חשוב: הגמרא אומרת שגנב העומד לפרוץ פנימה מתפלל לה' שיצליח, ובכל זאת ממשיך בפשעו ואינו חוזר בו ממה שהוא יודע שהוא מתכוון לעשות

וגם אנו רואים שיש אפילו מי שיוליד אהוי"ר בלבו וחולפת ועוברת כמו אחר התפלה כנ"ל.

וגם אנו רואים שיש אפילו מי שמוליד אהבה ויראה בלבו, והן חולפות ועוברות, כמו לאחר התפילה, כנזכר לעיל

גם אדם שמעורר בלבו אהבה ויראה אמיתיות בתפילה עשוי לגלות שהן חולפות ונעלמות זמן קצר לאחר מכן

והיינו מפני שאינו נתפס אלא במוחו ושכלו בבחי' מקיף אבל אינו נכנס לפני ולפנים שיתפעל הלב

באמת לאמתו מעומקא דלבא

והיינו מפני שהדבר נתפס רק במוחו ובשכלו, בבחינת מקיף, אך אינו נכנס לפני ולפנים, עד שהלב יתפעל באמת לאמיתו, מעומק הלב.

זאת מפני שהרגש נשאר במוח בלבד, כמשהו מקיף מבחוץ, ולא נכנס אל עומק הלב. הלב לא התעורר באמת מתוכו

משא"כ כשיקראהו באמת דהיינו מעומקא דלבא הנה שפת אמת תכון לעד⁷⁶ וכל תמוט עולם ועד:

מה שאין כן כשיקראו לו באמת, כלומר מעומק הלב, אז "שפת אמת תכון לעד" ולא תמוט לעולם ועד

כשאדם קורא לה' מעומק הלב, הפסוק מבטיח ש"שפת אמת תכון לעד". קריאה כזאת עומדת לאורך זמן ואינה מתערערת

קטע 8 • 161-19

שני הקולות של יעקב

16 והנה כתיב הקל קול יעקב⁷⁷ קדמאה חסר ו' שהוא בחי' קלא דלא אשתמע וקול בתראה מלא ו' שהוא

בחי' קלא דאשתמע כמ"ש בזהר הקדוש.^{78, 79}

והנה כתיב "הקל קול יעקב": הראשון חסר ו', והוא בחינת קול שאינו נשמע; והקול השני מלא ו', והוא בחינת קול שנשמע, כמו שכתוב בזהר הקדוש

בפסוק "הקל קול יעקב" המילה "קול" הראשונה כתובה בלי ו', והשנייה עם ו'. בעקבות הזוהר, אדמו"ר הזקן מכנה את הראשונה קול פנימי שאינו נשמע, ואת השנייה קול שנשמע

וביאור הדברים הנה בחיי יעקב הוא⁸⁰ יו"ד עקב פי שהיו"ד שהוא תחלת המחשבה ביו"ד נברא עוה"ב⁸¹ הוא נמשך לבחי' עקב ורגל שהוא בחיי הדבור.

וביאור הדברים: בחינת יעקב היא יו"ד עקב. כלומר, היו"ד, שהיא תחילת המחשבה — "ביו"ד נברא העולם הבא" — נמשכת עד בחינת עקב ורגל, שהיא בחינת הדיבור.

השם יעקב נקרא כצירוף של יו"ד ועקב. היו"ד, האות הקטנה ביותר, היא תחילת המחשבה; חז"ל אומרים שהעולם הבא נברא ביו"ד. היא נמשכת עד לעקב ולרגל, המסמלים את הדיבור.

ויעקב הוא מבריח מן הקצה אל הקצה.⁸² מריש כל דרגין. ובכל מדרגות עליונות יש גי' בחינת ראש ורגל⁸³

, ויעקב הוא מבריח מן הקצה אל הקצה, מראש כל הדרגות. ובכל המדרגות העליונות יש גם בחינת ראש ורגל

הזוהר מכנה את יעקב בריח תיכון שבמשכן, שעבר מקצה לקצה, מן המדרגה הגבוהה ביותר עד לנמוכה ביותר. גם בכל מדרגה עליונה יש "ראש" ו"רגל".

כמ"ש ועמדו רגליו ביום ההוא⁸⁴ וכתוב והארץ הדום רגלי⁸⁵ וכתוב ומקום רגלי אכבד⁸⁶ ויעקב הוא בחי' יו"ד עקב בכל עולם ועולם לפי ערכו.^{87, 88}

כמו שכתוב "ועמדו רגליו ביום ההוא", וכתוב "והארץ הדום רגלי", וכתוב "ומקום רגלי אכבד". ויעקב הוא בחינת יו"ד עקב בכל עולם ועולם, לפי ערכו.

הנביאים מדברים על "רגליו" ועל "הדום רגלי" של ה', ומראים שגם למעלה יש חלק תחתון. לכן בחינת יעקב — היו"ד הנמשכת עד העקב — קיימת בכל עולם לפי מדרגתו.

17 והנה בחינת קלא דאשתמע הוא בחי' התורה שהוא בחי' המשכה כמשל הקול המחבר וממשיך מצפוני כוונת הלב לבא לידי גילוי בדבור וכך התורה היא בחי' חכמה עילאה בחי' חכים ולא בחכמה ידיעא

והנה בחינת הקול הנשמע היא בחינת התורה, שהיא בחינת המשכה, כמשל הקול המחבר וממשיך את צפונות כוונת הלב כדי שיתגלו בדיבור. וכך התורה היא בחינת חכמה עילאה, בחינת "חכים ולא בחכמה ידיעא"

הקול הנשמע הוא התורה: כשם שהקול מוציא את מחשבות הלב הנסתרות אל הדיבור, התורה ממשיכה את חכמתו הנסתרת של ה' לידי גילוי. התורה היא חכמה עילאה, שהיא "חכים ולא בחכמה ידיעא" — חכם, אך לא בחכמה ידועה.

שהרי טעמי המצות לא נתגלו להיות בהתגלות רב להבין כל עמקי סודותיה בפרטי פרטות ונמשכה לבחי' גילוי ע"י התלכשותה בדברים גשמיים סדר זרעים מועד וכו'.

שהרי טעמי המצוות לא נתגלו בגילוי רב, באופן שאפשר להבין את כל עומק סודותיהן לפרטי פרטים; אלא הן נמשכו לבחינת גילוי על ידי התלכשותה בדברים גשמיים: סדר זרעים, מועד וכו'.

לכן טעמי המצוות אינם גלויים במלואם. התורה יורדת לידי גילוי כשהיא מתלבשת בעניינים גשמיים — דיני עבודת האדמה, המועדים ושאר סדרי המשנה.

18 והוא בחיי קול והמשכה של יעקב יו"ד עקב דהיינו מבחי' יו"ד שהוא חכמה עילאה להיות נמשך עד עקב והוא עשי'.

והוא בחינת הקול וההמשכה של יעקב, יו"ד עקב: כלומר, מבחינת היו"ד, שהיא חכמה עילאה, להימשך עד העקב, והוא עשיה

הקול הנשמע של יעקב הוא היו"ד של חכמה עילאה, הנמשכת עד לעקב — עולם העשיה, העולם התחתון ביותר, עולם הפעולה

אך כדי שיהיה האדם כלי ומכון שיהיה חכמה עילאה שורה ומתגלה בו בעסק התורה צריך להיות תחלה בבחי' בטול בבחי' רעותא דלבא

אך כדי שהאדם יהיה כלי ומקום שבו תשרה ותתגלה חכמה עילאה בעסק התורה, עליו להיות תחילה בבחינת ביטול, בבחינת רצון הלב,

כדי שחכמה עילאה תשרה באדם ותתגלה בו בשעה שהוא לומד תורה, עליו להיות תחילה במצב של ביטול, ברצון הלב. זהו הקול שאינו נשמע, שצריך לבוא תחילה

והוא בחי' קלא דלא אשתמע דרוח אמשוך רוח⁸⁹ להיות אור ה' שורה ומתגלה בו להיות חכמת ה' בקרבו בהתגלות וחב"ד שכנפשו בטלים וטפלים אליו והוא ענין אתדבקות רוחא ברוחא.

והוא בחינת קול שאינו נשמע, ש"רוח אמשוך רוח", כדי שאור ה' ישרה ויתגלה בו, וחכמת ה' תהיה בקרבו בגילוי, וחב"ד שכנפשו יהיו בטלים וטפלים אליו. וזהו ענין אתדבקות רוחא ברוחא

הזוהר אומר ש"רוח אמשוך רוח": הכמיהה הפנימית ממשיכה את אור ה' ואת חכמתו להתגלות באדם. השכל שלו — חכמה, בינה ודעת — מתבטל ונעשה טפל לכך, וזהו ענין הדבקות של רוח ברוח

19 וע"ז נאמר אלוהי בקרבי וכתוב ואשים דברי בפיו.⁹⁰ דברי ממש כי דבר ה' זו הלכה⁹¹ היא היא הנגלית בו והיא המדברת מתוך גרונו.

ועל כך נאמר: "אלוקי בקרבי", ונאמר: "ואשים דברי בפיו" — "דבריי ממש, שהרי "דבר ה' — זו הלכה"; היא שמתגלית בו, והיא המדברת מתוך גרונו

כאשר אדם בטל כך, ה' נמצא "בתוכו", ודבריו של ה' עצמו נמצאים בפיו. "דבר ה'" הוא הלכה, ולכן דבר ה' מתגלה בו ומדבר מתוך גרונו

ולכן נאמר על התורה בי מלכים ימלוכו.⁹² ואמרינן מאן מלכי רבנן.⁹³ ומתניתא מלכתא.⁹⁴ כי להיותו בביטול אל דבר ה' ורצונו וחכמתו ואינו תופס מקום מצד עצמו כלל

לכן נאמר על התורה: "בי מלכים ימלוכו", ואמרים: "מאן מלכי? רבנן", ו"מתניתא מלכתא". מכיוון שהוא בטל לדבר ה', לרצונו ולחכמתו, ואינו תופס מקום מצד עצמו כלל

לכן נאמר בתורה שמלכים מולכים באמצעותה, והגמרא מכנה את החכמים "מלכים"; המשנה נקראת "מלכה". מכיוון שהחכם בטל לדבר ה', לרצונו ולחכמתו, ואינו תובע לעצמו מעמד, לפסיקתו יש סמכות של ה'

הנה דבר המלך הוא השלטון⁹⁵ והוא בחי' מלך שגזור ואומר שאם יטעון ראובן כך כו' יהיה כך.

”דבר המלך הוא השלטון”, והוא בבחינת מלך הגזור ואומר שאם ראובן יטען כך וכי, יהיה כך

הרב דומה למלך שדברו הוא החוק: הוא פוסק שאם ראובן יטען טענה מסוימת, הדין יהיה כך

וכן לעשות כך ושלא לעשות כך וכי ואינו בבחי' עבד כ”א בעשיית המצות שהוא כעבד המקיים מצות המלך ועושה דבריו:⁹⁶

וכן להורות לעשות כך ולא לעשות כך וכי. והוא אינו בבחינת עבד, אלא בעשיית המצוות, שבה הוא כעבד המקיים את מצוות המלך ועושה את דבריו.

הוא פוסק גם מה מותר ומה אסור. בלימוד התורה הוא בבחינת מלך, ורק בקיום המצוות הוא בבחינת עבד, המקיים את ציווי המלך

קטע 9 • 201-22

ביאור הפסוק: שתי ישיבות

20 וזהו וישב יעקב בארץ מגורי אביו. וישב הוא ענין השפלה וירידה ממקום עמידתו. ופי' שבחי' יעקב יו”ד עקב נמשך ונשפל להיות בארץ מגורי אביו.

וזהו וישב יעקב בארץ מגורי אביו. וישב מורה על השפלה וירידה מן המקום שבו עמד. ופירוש הדבר הוא שבחינת יעקב — יו”ד עקב — נמשכת ומשתפלת להיות בארץ מגורי אביו.

כעת מתבאר הפסוק הפותח. וישב פירושו ירידה מן המקום שבו האדם עומד: יעקב, היו”ד הנמשכת עד העקב, נמשך ומשתפל אל ארץ מגורי אביו.

ומגורי יש בו ב' פי' הא' הוא לשון יראה⁹⁷ והב' הוא לשון אוצר⁹⁸ כמו מגורה מלאה פירות^{99, 100} שהוא כלי שאוצרין לתוכו ושניהם עולים בקנה אחד כי יראת ה' היא אוצרו¹⁰¹ כתיב.

ל”מגורי” יש שתי משמעויות: הראשונה היא לשון יראה, והשנייה לשון מחסן, כמו ”מגורה מלאה פירות” — כלי שאוצרים לתוכו. שתי המשמעויות עולות בקנה אחד, שכן נאמר: ”יראת ה' היא אוצרו”

למילה ”מגורי” יש שתי משמעויות: יראה ומחסן; מחסן תבואה נקרא ”מגורה”. שתי המשמעויות קשורות זו בזו, משום שהפסוק אומר: ”יראת ה' היא אוצרו”.

21 וכן בדברי רז”ל אוצר של יראת שמים¹⁰² שהיא בחי' יראה עילאה יראה בשת בבחי' בטול הוא כלי

קבול לחכמה עילאה שיהא שורה ומתגלה בו ונקרא מגורי אביו

וכך גם בדברי חז”ל: ”אוצר של יראת שמים”, שהיא בחינת יראה עילאה — יראת כושת, בבחינת כיטול; היא כלי קיבול לחכמה עילאה, כדי שתשרה ותתגלה בו. והיא נקראת ”מגורי אביו”

חז”ל מדברים על ”אוצר של יראת שמים” — יראה עילאה, יראת כושת מפני גדולת ה', שהיא כיטול. יראה זו היא הכלי שבו יכולה החכמה עילאה לשרות ולהתגלות, ולכן היא נקראת ”מגורי אביו”

כי יעקב הוא בחי' יו"ד עקב הוא בחי' הארה והמשכה מבחי' חכמה עילאה להמשיך עד סוף כל דרגין. ובחי' חכמה עילאה נקי אביו.¹⁰³

כי יעקב הוא בחינת יו"ד עקב — בחינת הארה והמשכה מחכמה עילאה, הנמשכת עד סוף כל הדרגות. וחכמה עילאה נקראת "אביו".

יעקב מבטא את המשכת החכמה עילאה עד הדרגה הנמוכה ביותר, והחכמה עילאה נקראת "אביו". לכן "ארץ מגורי אביו" היא היראה עילאה המכילה את חכמת אביו.

22 והנה זה הוא בבחי' יחודא עילאה ואתדבקו' רוחא ברוחא בעסק התורה להיות בטל אליו ית' בבחי' חכמה עילאה כנ"ל.

והנה זהו בבחינת יחודא עילאה ואתדבקות רוחא ברוחא בעסק התורה, להיות בטל אליו ית' בבחינת חכמה עילאה, כנזכר לעיל.

כל האמור עד כאן שייך ליחודא עילאה, שבו האדם בטל לה' בלימוד התורה ורוחו דבקה ברוחו של ה'. ביחוד זה העולם נחשב לאין ואפס לפני ה'.

אך בבחי' יחודא תתאה דהיינו להיות כלי ומכון לשבתו ית' בבחי' קיום העולם בבחי' מלכותו שיהיה גם בזה שורה ומתגלה בחי' ה' אחד.¹⁰⁴

אך בבחינת יחודא תתאה, כלומר, להיות כלי ומכון לשבתו ית' בקיום העולם, בבחינת מלכותו, כדי שגם בזה תשרה ותתגלה: בבחינת "ה' אחד".

יש גם יחודא תתאה: להפוך את קיום העולם, הנובע ממלכותו של ה', לדירה עבורו. המטרה היא שאחדותו של ה' תתגלה בעולם עצמו.

הנה זה נמשך ע"י ישיבה והשפלי' אחרת ממדתו של יעקב להמשיך מדת חסד מראש כל דרגין עד סוף כל דרגין בארץ התחתונה הוא כנען שהוא בחי' מלכותו ית' ומלך במשפט יעמיד ארץ¹⁰⁵ והוכן בחסד כסא.¹⁰⁶

הנה הדבר נמשך באמצעות ישיבה והשפלה נוספת של מידתו של יעקב, להמשיך את מידת החסד מראש כל הדרגות עד סוף כל הדרגות, אל הארץ התחתונה, היא כנען, שהיא בחינת מלכותו ית'. "מלך במשפט יעמיד ארץ", ו"בחסד יכון כסא".

לשם כך נדרשת "ישיבה" והשפלה נוספת של יעקב: להמשיך חסד מן הדרגה הגבוהה ביותר עד הנמוכה ביותר, אל הארץ התחתונה, כנען, שהיא מלכותו של ה'. הפסוקים אומרים שהמלך מקיים את הארץ במשפט, וכסאו מתבסס בחסד.

שקיום העולם הוא בחסד כמ"ש עולם חסד יבנה¹⁰⁷ דהיינו בעשיית המצות בכלל ששרשם הוא בחי' חסד ובפרטות הוא מצות הצדקה וחסד שלכן היא נקראת בשם מצוה סתם כו' שהיא שקולה כנגד כל המצות¹⁰⁸ כמ"ש בתניא:¹⁰⁹

שכן קיום העולם הוא בחסד, כמו שנאמר: "עולם חסד ייבנה". כלומר, באמצעות קיום המצוות בכלל, ששורשן הוא בחינת חסד; ובפרט באמצעות מצוות הצדקה והחסד, ולכן היא נקראת בשם "מצוה" סתם וכו', והיא שקולה כנגד כל המצוות, כמבואר בתניא.

העולם מתקיים בחסד: בכלל, באמצעות כל המצוות ששורשן בחסד, ובפרט באמצעות הצדקה. לכן חז"ל מכנים את הצדקה בשם "המצווה" סתם, והיא שקולה כנגד כל המצוות, כפי שמוסבר בתניא.

בעבודה

אל תמדוד את הקשר שלך עם ה' לפי מידת האהבה והיראה שאתה מרגיש: הנשמה ירדה דווקא כדי להגיע לכמיהה עמוקה יותר, מעומק הלב, מתוך התבוננות בכך שה' הוא למעלה מכל מחשבה, גם כשניצבים מול דבר שנראה רחוק ממנו. לפני לימוד התורה, הנח את עצמך בצד כדי שחכמת ה' תוכל לשרות בך; והמשך את חסדו לעולם באמצעות המצוות, ובעיקר באמצעות הצדקה.

שאלות לשיחה

1. מדוע הסוחר, שנראה כאילו הוא "מפסיד" את כספו, הוא הדימוי המתאים לירידת הנשמה לגוף?
2. במה שונה רעותא דלבא מן האהבה והיראה שהיו לנשמה לפני ירידתה, ומדוע היא נעלית מהן?
3. מה פירוש הדבר למצוא את ה' "משם", בגלות, על ידי התבוננות במה שמנוגד לו?
4. מדוע הקול שאינו נשמע, קול הביטול, צריך לבוא לפני הקול הנשמע של לימוד התורה?
5. כיצד "מגורי אביו" ו"ארץ כנען" מקבילים ליחודא עילאה וליחודא תתאה?

הערות

פסקה 1

1 וישב יעקב

ההערה מציינת שכאן נדפסת הנחת המאמר של אדמו"ר האמצעי.
הערת קה"ת
הנחת כ"ק אדמו"ר האמצעי במאמרי אדה"י פרשיות ע' קפג. באחד מכת"י רשום שהוא משנת תקס"ג. ראה לעיל בציונים לכ"ק אדמו"ר זי"ע. המאמר עם הגהות וכו' באוה"ת בראשית כרך ב רנא, ב. כרך ה תתפח, א. הערה תתצח, א. תתצט, ב. כרך ז תתתלו, א. תתלו, ב. חלק מהמאמר מובא גם בד"ה וישב יעקב תרל"ט ע' נד. בד"ה מי כה' אלקינו תרל"ט ע' סד. לכללות מאמר זה ראה פלח הרמון בראשית צו, ג. ד"ה זה תשכ"ו. תשמ"א. תשמ"ו.

2 וישב יעקב

הפסוק הפותח את הפרשה, שהתיאור הכפול של הארץ בו מציב את מסגרת המאמר כולו.

בראשית ל"ז:1:Genesis 37:1

וישב יעקב בארץ מגורי אביו בארץ כנען:

And Jacob dwelt in the land of his father's sojournings, in the land of Canaan.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

בראשית לו, א.

3 גם כפל לשון

ההערה מפנה לפירוש הכלי יקר על הפסוק, הדן גם הוא בכפילות הלשון.
הערת קה"ת
ראה בכלי יקר. ובשיחת ש"פ וישב תשכ"ב. בבז"ר 633: כפל מלת בארץ תרי זימני: הנה כתיב.

4 אתהלך לפני ה'

דוד מדבר על הליכה לפני ה' "בארצות החיים"; אדמו"ר הזקן מפרש את לשון הרבים כשתי בחינות של כלים לחיים אלוניים.

תהילים קט"ז:9:Psalms 116:9

אתהלך לפני ה' בארצות החיים:

I shall walk before the L-RD In the lands of the living.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים קטז, ט.

5 שיש שני ארצות

ההערה מציינת שאור התורה מפנה לקטע זה העוסק בשתי ה"ארצות".
הערת קה"ת
באוה"ת חיי שרה קיח, א. סה"מ תרל"ב ע' שצ וע' שצח. ד"ה אך בגורל תרמ"ז ע' יד מציינים לכאן.

6 (וכמו חיים לשון רבים)

התמליל האחר מסביר את לשון הרבים "חיים" כ"מיני חיות רבים".
הערת קה"ת
דהיינו רבוי מיני חיות — מאמרי אדה"י פרשיות ע' קפד. ועיין שם. מוסגר זה נמצא גם בכת"י מאמרי אדה"י. [בבז"ר 633 ליתא כל המוסגר]. באוה"ת רנא, ב מציין שהגה"ה זו היא מהרי"ל אחי כ"ק אדה"י.

7

בכל התורה ארץ כנען

בכתב יד 633 כתוב: "בביתוי ארץ כנען".

בראשית י"ז:8:Genesis 17:8

ונתתי לך ולזרעך אחריה את ארץ מגריך את כל-ארץ כנען לאחזת עולם והייתי להם לאלקים:

And I will give unto thee, and to thy seed after thee, the land of thy sojournings, all the land of Canaan, for an everlasting possession; and I will be their G-d.'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

במדבר ל"ד:2:Numbers 34:2

צו את-בני ישראל ואמרת אליהם באים אל-הארץ כנען זאת הארץ אשר תפל לכם בנחלה ארץ כנען לגבלתי:

'Command the children of Israel, and say unto them: When ye come into the land of Canaan, this shall be the land that shall fall unto you for an inheritance, even the land of Canaan according to the borders thereof.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

במדבר ל"ב:26:Numbers 32:26

טפנו נשינו מקננו וכל-בהמתנו יהיושם בערי הגלעד:

Our little ones, our wives, our flocks, and all our cattle, shall be there in the cities of Gilead;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

יהושע כ"ב:9:Joshua 22:9

וישבו וילכו בני-ראובן ובני-גד וחצי שבט המנשה מאת בני ישראל משלה אשר בארץ-כנען לקחת אל-ארץ הגלעד אל-ארץ אחוזתם אשר נאחזקה על-פי ה' ביד-משח:

And the children of Reuben and the children of Gad and the half-tribe of Manasseh returned, and departed from the children of Israel out of Shiloh, which is in the land of Canaan, to go unto the land of Gilead, to the land of their possession, whereof they were possessed, according to the commandment of the L-RD by the hand of Moses.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

א"י שממערב לירדן, בראשית יז, ח. במדבר לד, ב. שם לה, י. ארץ ישראל שמעבר לירדן מזרחה נקראת לרוב בשם ארץ הגלעד — במדבר לב, כו. כט. יהושע כב, ט ועוד. בבז"ר 633: בלשון ארץ כנען.

8

חם הוא אבי כנען

התורה מזהה את חם כאבי כנען, ולכן השם "ארץ כנען" נראה כייחוס בלתי מחמיא לארץ הקדושה.

בראשית ט"ח:18:Genesis 9:18

ויהיו בני-נח היצאים מן-התבה שם נחם ונפת וחסם הוא אבי כנען:

And the sons of Noah, that went forth from the ark, were Shem, and Ham, and Japheth; and Ham is the father of Canaan.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

בראשית ט, יח.

כך יש כל בחי' אלו בקדושה

ההערה מציינת שאור התורה מונה את המקומות שבהם מבוארים לכן ועשו שבקדושה.

הערת קה"ת

באוה"ת בראשית כרך ב רנב, א מציינ למקומות שמבואר ענין לבן דקדושה, עשו דקדושה.

ולא יהי' כנעני עוד בבית ה' צבאות

הפסוק האחרון בזכריה, המבטיח שלא יישאר כנעני בבית ה'; אדמו"ר הזקן שואל מהו השבח בכך, אם גם לכנען יש משמעות בקדושה.

זכריה י"ד:כ"א Zechariah 14:21

וְהָיָה כָּל־סֵיר פִּירוּשֶׁלַם וּבִיהוּדָה קֹדֶשׁ לַה' צָבָאוֹת וְכָאֹר כָּל־הַבְּחִים וְלִקְחוּ מֵהֶם וּבָשְׁלוּ בָהֶם וְלֹא־יִהְיֶה כְנַעֲנִי עוֹד בְּבֵית־ה' צָבָאוֹת בְּיוֹם הַהוּא:

Yea, every pot in Jerusalem and in Judah shall be holy unto the L-RD of hosts; and all they that sacrifice shall come and take of them, and see the therein; and in that day there shall be no more a trafficker in the house of the L-RD of hosts.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

זכרי' יד, כא.

זה לעומת זה עשה אלהים

קהלת אומר שהאלקים עשה דבר אחד כנגד דבר אחר; החסידות רואה בכך הקבלה בין הקדושה לצד שכנגדה.

קהלת ז':י"ד Ecclesiastes 7:14

בְּיוֹם טוֹבָה הָיָה כְּטוֹב וּבְיוֹם רָעָה רָאָה גַם אֶת־זֶה לְעִמְתּוֹ זֶה עָשָׂה הָאֱלֹקִים עַל־דִּבְרֹת שְׁלֹא יִמָּצֵא אִדָּם אַחֲרָיו מְאוּמָּה:

In the day of prosperity be joyful, and in the day of adversity consider; G-d hath made even the one as well as the other, to the end that man should find nothing after him.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוק 2

שלושה בני נח . . ג' בחי' גוויני קשת

אור התורה מבאר את דברי הארז"ל שלפיהם שלושת גוויני הקשת הם שלושת בני נח הכלולים בו.

הערת קה"ת

לקוטי תורה להארז"ל פ' נח. דנה בעצמו הוא היסוד וג' גוויני הקשת הוא ג' בניו כלולים בו כו'. נתבאר באוה"ת וישב כרך ה תתפח, ב.

למילים האלה Genesis 9:22 הערת קה"ת מפנה ל

בראשית ט':כ"ב Genesis 9:22

וַיֵּרָא חָם אֲבִי כְנַעַן אֶת עֶרְוַת אָבִיו וַיַּגֵּד לְשְׁנֵי־אֶחָיו בְּחוּץ:

And Ham, the father of Canaan, saw the nakedness of his father, and told his two brethren without.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

18

כנען פירושו סוחר

המאמר הזה מבאר שהארץ ניתנה לאברהם כאמצעות ברית המילה, וההבטחה התקיימה בכך שניתנה לו "ארץ כנעני" העליונה והרוחנית — כנען קדוש, בדומה לכנען שאליו חותר המאמר כאן.

הערת קה"ת

ומה הוא היחוס שבח א"י בזה

ההערה מציינת שפלאח הרימון מביא את פירוש המדרש לכנען ככלי פגום ומקולקל, המחזק את השאלה מדוע הארץ הקדושה נקראת על שמו.

בראשית רבה ל"ו:ב' Bereshit Rabbah 36:2

(איוב לד) ירוע כבירים לא חקר וגו' הריעו אנשי דור המבול במעשיהם הרעים, ואין חקר, אין חקר במעשיהם הרעים. (שם) ויעמד אחרים תחתם, אלו בני נח. ויהיו בני נח שם חם ויפת. (ישעיה מג) גם מיום אני הוא ואין מידי מציל, מאומות העולם. אפעל ומי ישיבנה, כל פעולות ומחשבות שפעלתי עם דור המבול. מי אמר לי: לא עשית כשורה?! אבל נח, נכנס בשלום ויצא בשלום, ויהיו בני נח היוצאים וגו'. וחם הוא אבי כנען, אבוי דפחתא, שלושה אלה בני נח ומאלה נפצה כל הארץ. למה הדבר דומה? לדגה גדולה דנפצה ...

"He shatters [yaroa] the powerful without number..." (Job 34:24) - the [powerful] men of the generation of the Flood performed evil [here'u] with their evil deeds. "Without number" - their evil deeds were innumerable. "And sets others in their place" (Job 34:24) - these are the descendants of Noah: "The sons of Noah...were Shem, Ham, and Yefet." "Indeed, from when there was day, I am He, and there is no savior from My hand" (Isaiah 43:13) - from among the nations of the world. "I will act, and who can ...

Daat Bereshit Rabbah (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

הערת קה"ת

בפלא הרמון זו, א מביא שענין כנען הוא מדריגה פחותה, כמארז"ל (ב"ר פל"ו) ע"פ וחם הוא אבי כנען אבי פחתא כלי פחות וגרוע ומקולקל, וא"כ למה תקרא א"י על שמו. ע"ש.

(גם להבין . . מרמה)

ההערה שבסוגריים מופיעה בכתב יד של מאמרי אדמו"ר הזקן, אך חסרה בכתב יד 633.

הערת קה"ת

מוסגר זה נמצא גם בכת"י מאמרי אדה"ז. בבזך 633 ליתא המוסגר.

11

כנען בידו מאזוני מרמה

הנביא מתאר את כנען כסוחר המשתמש במאזני מרמה; המאמר יפרש זאת מחדש כ"סוחר" הקדוש המוותר כדי להרוויח.

הושע י"ב:ח' Hosea 12:8

כְּנַעַן בְּיָדוֹ מֶאֱזוֹנֵי מְרֻמָּה לְעֶשֶׂק אֶהָב:

As for the trafficker, the balances of deceit are in his hand. He loveth to oppress.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

הושע יב, ח.

12

גם מה שכתוב ולא יהיה כנעני עוד

אור התורה מחדד את השאלה: אילו הפסוק התכוון לכנען המקולל, הדבר היה פשוט; אבל מכיוון שהארץ עצמה נקראת כנען, מדובר בכנען קדוש, ולכן יש לשאול מדוע היעדרו נחשב לשבח.

הערת קה"ת

"דאם כפשוטו דכנעני קאי על ארור כנען א"ש, אבל מאחר שנק' ארץ ישראל ארץ כנען א"כ מוכרח שזהו כנען דקדושה, א"כ מהו המעלה והשבח ולא יהי עוד כנעני וגו'" — אוה"ת בראשית כרך ב רנב, א.

שָׁאִין עוֹשִׂין, אוּ מִמָּקוֹם שָׁאִין עוֹשִׂין לְמָקוֹם שְׁעוֹשִׂין — נוֹתְנִין עֲלֵיו חוֹמְרֵי מָקוֹם שֶׁיֵּצֵא מִשָּׁם וְחוֹמְרֵי מָקוֹם שֶׁהָלַךְ לָשָׁם.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

משלי יא, כד. וראה שער המצות להאריז"ל (פ' ראה מצות הצדקה), וראה ספר הלכותים פ' תצוה. (הערת כ"ק אדמו"ר זי"ע בד"ה וישב יעקב תשכ"ז). ושם מוסיף: "דתכלית ענין המסחר הוא הריוח, וכמאריז"ל [ב"מ מ, ב] זבון וזבין תגרא איקרי בתמי". בפלח הרמון זו, ג מביא רא"י כלום זורע אדם קב כו. הג"ה בגיליון תו"א "ע' פסחים נ, א (ממורי נ"ע)".

בא אחיך במרמה

24

יצחק אומר לעשו שיעקב לקח את הברכה "במרמה"; המאמר קושר בין "מרמה" זו, מאזני כנען והרווח הטמון בגלות

בראשית כ"ז:ל"ה Genesis 27:35

וַיֹּאמֶר בָּא אַחִיךָ בְּמַרְמָה וַיִּקַּח בְּרַכְתְּךָ:

And he said: 'Thy brother came with guile, and hath taken away thy blessing.'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

בראשית כז, לה.

עת אשר שלט האדם

25

קהלת מדבר על אדם השולט באדם לרעתו; אדמו"ר הזקן מחיל זאת על הגלות, שבה שלטונו של השליט מסתיים בהפסדו, כשניצוצות הקדושה נחלצים ממנו.

קהלת ח' ט:ט' Ecclesiastes 8:9

אֶת־כָּל־זֶה רָאִיתִי וְנִתְּנָה אֶת־לִבִּי לְכָל־מַעֲשֶׂה אֲשֶׁר נַעֲשֶׂה תַּחַת הַשָּׁמַשׁ עַת אֲשֶׁר שָׁלַט הָאָדָם בְּאָדָם לְרַע לוֹ:

All this have I seen, even applied my heart thereto, whatever the work that is done under the sun; what time one man had power over another to his hurt.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

קהלת ח, ט.

לא גלו ישראל

26

שם מסביר אדמו"ר הזקן שאילו בית המקדש היה קיים, הניצוצות היו נכללים בקדושה מעצמם, כנר בפני אבוקה גדולה; בגלות ישראל צריכים לצאת ולהעלות אותם, ולכן אומרים חז"ל שהגלות נועדה להוסיף גרים

הערת קה"ת

נסמן לעיל ו, א.

לא גלו ישראל אלא להוסיף עליהם

27

הגמרא אומרת שישראל גלו רק כדי שיצטרפו אליהם גרים; המאמר מפרש זאת כבירור ניצוצות הקדושה בקרב האומות

פסחים פ"ז ב' ג: Pesachim 87b:3

וַיִּתְּהָר וַיִּתְּלַד לוֹ בֶן וַיֹּאמֶר הִ' אֵלָיו קְרָא שְׁמוֹ יִזְרְעָאֵל כִּי עוֹד מַעֲט וּפְקֻדָּתִי אֶת דְּמִי יִזְרְעָאֵל עַל בֵּית יְהוָה וְהִשְׁבַּתִּי מִמְּלָכוֹת בֵּית יִשְׂרָאֵל וַיִּתְּהָר עוֹד וַיִּתְּלַד בֶּת וַיֹּאמֶר לוֹ קְרָא שְׁמָהּ לֹא רַחֲמָה כִּי לֹא אוֹסִיף עוֹד אֲרַחֵם אֶת בֵּית יִשְׂרָאֵל כִּי נִשְׂא אִשָּׁא לָהֶם וַיִּתְּהָר וַיִּתְּלַד בֶּן וַיֹּאמֶר (ה') אֵלָיו קְרָא שְׁמוֹ לֹא עֲמִי כִּי אֲתָם לֹא עֲמִי וְאֲנִכִּי לֹא אֶהְיֶה לָכֶם,

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

בבא בתרא עה, א. תנחומא מסעי ט. ת"ב שם ז. במדב"ר פכ"ג יו"ד. ע' בלקו"ת פ' עקב בד"ה להבין שורש טעם וקישור, ובאוה"ת פ' בשלח ע' תרנ. ובפ' ואתחנן ע' קסט. ובפ' עקב ע' תקלג. סה"מ אידיש ע' 91 עה"פ ותמת שרה.

כנען פירשו סוחר

19

הגמרא מפרשת את המילה "כנעני" כסוחר — המשמעות שעליה מבסס אדמו"ר הזקן את דבריו

בבא בתרא ע"ה א: Bava Batra 75a:5

וְהַשָּׂאָר – מִחֻלְקִין אוֹתוֹ, וְעוֹשִׂין בוֹ סְחוּרָה בְּשׁוּקֵי יְרוּשָׁלַיִם – שְׁנֵאמָר: "יִתְּחוּוּהוּ בֵּין כְּנַעֲנִים"; וְאֵין "כְּנַעֲנִים" אֶלָּא תַגְרִים – שְׁנֵאמָר: "כְּנַעֲן בְּיָדוֹ מֵאֻזְנֵי מְרָמָה לְעֶשֶׂק אָהֵב". וְאֵי כְּעִית אֵימָא, מְהֵכָא: "אֲשֶׁר סַחְרִיָּה שָׂרִים, כְּנַעֲנִיָּה נִכְבְּדִי אֶרֶץ".

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

כנען פירשו סוחר

20

המדרש, המצוטט בהערת קה"ת, מפרש אף הוא את "כנען" כמילה המציינת סוחרים.

במדבר רבה כ"ג:ג' Bamidbar Rabbah 23:10

כנעני נכבדי ארץ

21

ישעיהו מדבר על צור, ש"כנעניה נכבדי ארץ", ומראה ש"כנען" פירושו סוחר.

ישעיהו כ"ג:ח' Isaiah 23:8

מִי יַעַץ זֹאת עַל־צֹר הַמַּעֲטִירָה אֲשֶׁר סַחְרִיָּה שָׂרִים כְּנַעֲנִיָּה נִכְבְּדִי־אֶרֶץ:

Who hath devised this against Tyre, the crowning city, Whose merchants are princes, Whose traffickers are the honourable of the earth?

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ישע"י כג, ח. ראה ויקרא רבה פ"ז.

פסקה 3

תמונת כנען הסוחר בעל מאזני המרמה של הנביא, המתפרשת כאן מחדש כסוחר הנפרד מרכושו כדי להרוויח

הושע י"ב:ח' Hosea 12:8

כְּנַעֲן בְּיָדוֹ מֵאֻזְנֵי מְרָמָה לְעֶשֶׂק אָהֵב:

As for the trafficker, the balances of deceit are in his hand. He loveth to oppress.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

מפזר ונוסף עוד

23

שלמה אומר שיש מי ש"מפזר ונוסף עוד"; אדמו"ר הזקן מחיל זאת על הסוחר ועל הנשמה, שוויתורה הוא למעשה רווח

משלי י"א:כ"ד Proverbs 11:24

יֵשׁ מִפְזֹר וְנוֹסֵף עוֹד וְחֹשֶׁךְ מִיֶּשֶׁר אֲדִי־לְמַחְסוֹר:

There is that scattereth, and yet increaseth; And there is that withholdeth more than is meet, but it tendeth only to want.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסחים נ' א:כ"ג Pesachim 50a:23

מתנ"י מקום שנהגו לעשות מלאכה בערבי פסחים עד חצות — עושין.

מקום שנהגו שלא לעשות — אין עושין. ההולך ממקום שעושין למקום

בלע המות 28

הנבואה שה' יבלע את המוות לנצח, התוצאה הסופית של הבירור שנעשה באמצעות הגלות.

ישעיהו כ"ח:8: Isaiah 25:8

בלע המות לנצח ומחה אדני ה' דמעה מעל כל פנים וחרפת עמו יסיר מעל כל הארץ כי ה' דבר:

He will swallow up death for ever; And the L-rd GOD will wipe away tears from off all faces; And the reproach of His people will He take away from off all the earth; For the L-RD hath spoken it.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)
הערת קה"ת

ישע"י כה, ח.

פסוק 4

ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ 29

הבטחת זכריה שה' יעביר מן הארץ את רוח הטומאה, השלמת הבירור.

זכריה י"ג:2: Zechariah 13:2

והיה ביום ההוא נאם ה' צבאות אכרית את שמות העצבים מן הארץ ולא יזכרו עוד וגם את הנביאים ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ:

And it shall come to pass in that day, Saith the L-RD of hosts, That I will cut off the names of the idols out of the land, And they shall no more be remembered; And also I will cause the prophets And the unclean spirit to pass out of the land.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)
הערת קה"ת

זכריה יג, ב.

ונגלה כבוד ה' 30

הבטחת ישעיהו שכבוד ה' יתגלה וכל בשר יראה אותו.

ישעיהו מ':5: Isaiah 40:5

ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר יחדו כי פי ה' דבר:

And the glory of the L-RD shall be revealed, and all flesh shall see it together; for the mouth of the L-RD hath spoken it.'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)
הערת קה"ת

ישע"י מ, ה.

כי עין בעין יראה 31

הנבואה שלעתיד לבוא ישוב ה' לציון, ויראה "עין בעין"

ישעיהו נ"ב:8: Isaiah 52:8

קול צפיה נשאו קול יחדו ורגנו כי עין בעין יראה בשוב ה' ציון:

Hark, thy watchmen! they lift up the voice, Together do they sing; For they shall see, eye to eye, The L-RD returning to Zion.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)
הערת קה"ת

ישע"י נב, ח.

נכסף נכספת 32

לבן אומר ליעקב: "נכסף נכספת לבית אביך"; אדמו"ר הזקן גזור מכאן את

הקשר בין "נכסף" לבין המילה המבטאת געגוע

בראשית ל"א:30: Genesis 31:30

ועתה הלה הלכת ביינכסף נכספתה לבית אביך למה גנבת את אלוקי:

And now that thou art surely gone, because thou sore longest after thy father's house, wherefore hast thou stolen my gods?'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)
הערת קה"ת

בראשית לא, ל.

דהיינו בחיי אהבה 33

שם מסביר אדמו"ר הזקן את הציווי לאהוב את ה' בכל לבבו ובכל נפשו באמצעות התבוננות בכך שאין מחשבה תופסת בו, עד שהמחשבה, הדיבור והמעשה מתבטלים אליו; זו אהבה של התמסרות.

הערת קה"ת

ראה לקמן פו, ד. מד, ג. באוה"ת וישב רנג, ב מציינ: וכמ"ש נכספה וגם כלתה נפשי.

פסוק 5

וזהב מצפון יאתה 34

איוב אומר שהזהב בא מן הצפון; אדמו"ר הזקן מפרש את הצפון כצד שמאל, צד היראה.

איוב ל"ז:22: Job 37:22

מצפון זהב יאתה עלי אלוה נורא הוד:

Out of the north cometh golden splendour, About G-d is terrible majesty.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)
הערת קה"ת

איוב לז, כב.

שהוא בחיי שמאל שהוא בחיי יראה 35

אור התורה תומך בקישור בין זהב ליראה על יסוד הזוהר, האומר ש"זהב" מתייחס לראש השנה, יום הדין, וראש השנה הוא בחינת יראה

הערת קה"ת

באוה"ת וישב שם: וכמ"ש בזו"ב פ' תרומה דקל"ה א' וזהב דא ר"ה יומא דדינא ור"ה הוא בחיי יראה.

פסוק 6

טוב לי תורת פיך 36

דוד אומר שתורת פי ה' טובה מאלפי זהב וכסף; אדמו"ר הזקן מפרש "אלפי" כ"למודה בהם" — האהבה והיראה הקודמות של הנשמה

תהילים קי"ט:72: Psalms 119:72

טוב לי תורת פיך מאלפי זהב וכסף:

The law of Thy mouth is better unto me Than thousands of gold and silver.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)
הערת קה"ת

תהלים קיט, עב. בלקו"ת בלק סז, ד ומוסיף כ"ק הצ"צ "וממ"ש כאן [בלקו"ת] יובן יותר משיש [בתו"א]. אוה"ת חקת ע' תתכט. מכאן ואילך ראה שה"מ עטר"ת ע' שע. שה"מ תרצ"ז ע' 190 ואילך.

הירידה בעוה"ז כי למתב"כ כ"א ברע"ד הוא נתפס".

כיתרון האור הבא מן החשך

קהלת מדבר על יתרון האור על החושך; החסידות מפרשת זאת כאור מיוחד. הנוצר מתוך החושך עצמו.

קהלת ב':י"ג Ecclesiastes 2:13

וְרָאִיתִי אֲנִי שֶׁיֵּשׁ יִתְרוֹן לַחֲכָמָה מִן־הַסִּכְלוּת כִּי־תֵרוֹן הָאֹר מִן־הַחֹשֶׁךְ:

Then I saw that wisdom excelleth folly, as far as light excelleth darkness.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 8

אני ראשון

ה' מכריז שהוא ראשון ואחרון ושארין אלקים מלבדו; המאמר מפרש את שני חלקי הפסוק כשתי מדרגות.

ישעיהו מ"ד:ו' Isaiah 44:6

כֹּה־אָמַר ה' מֶלֶךְ־יִשְׂרָאֵל וְגֹאֲלוֹ ה' צִבְאוֹת אֲנִי רִאשׁוֹן וְאֲנִי אַחֲרוֹן וּמִפְלְעֵדִי אֵין אֱלֹהִים:

Thus saith the L-RD, the King of Israel, And his Redeemer the L-RD of hosts: I am the first, and I am the last, And beside Me there is no G-d.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ישע"י מד, ו. קטע מכאן מוכח באוה"ת נ"ך כרך ב ע' תתו. וראה באוה"ת ואתחנן כרך ו ע' ב"רע.

אני ה' לא שניתי

ה' אומר שלא השתנה, וזהו הבסיס לקביעה שהבריאה אינה גורמת בו שינוי.

מלאכי ג':ו' Malachi 3:6

כִּי אֲנִי ה' לֹא שֶׁנִּיתִי וְאַתֶּם בְּנֵי־יַעֲקֹב לֹא כִלִּיתֶם:

For I the L-RD change not; and ye, O sons of Jacob, are not consumed.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

מלאכי ג, ו.

פסוקה 9

דחינו באמצעות הזמן שנראה העולם ליש ודבר בפ"ע

אור התורה מוסיף שהמקור לבריאת מדרגה זו הוא האלוקות כפי שהיא לאחר הצמצום ובחלל הפנוי, הנקראת התלבשות בעשר הספירות.

הערת קה"ת

"ובחי" מקור המהווה בחי' זו הוא אלקותו ית' על ידי צמצום ומקום פנוי, ונקי' התלבשות בעשר ספירות" אוה"ת בראשית כרך ב רנה, ב.

אלהים חיים ומלך עולם

ירמיהו מכנה את ה' "אלקים חיים ומלך עולם" — מדרגת ה' כמלך על העולמות.

ירמיהו י"י:10 Jeremiah 10:10

וְהִי אֱלֹהִים אֱמֶת הוּא־אֱלֹהִים חַיִּים וּמֶלֶךְ עוֹלָם מְקַצֵּפוֹ תַרְעֵשׂ הָאָרֶץ וְלֹא־יִכָּלוּ גוֹיִם וְעָמוֹ:

אלפי לשון לימוד

אור התורה תומך בפירוש "אלפי" מלשון לימוד, מן הפסוק "אללפך חכמה".

הערת קה"ת

באוה"ת וישב רנג, ב: כמו אללפך חכמה.

שהיתה הנשמה למודה בהם בתחלה

שם מכוננת הנשמות קודם ירידתן "בנות ירושלים"; הן עדיין כלולות במקורן ובטלות באור אין סוף, המצב שבו הייתה הנשמה רגילה לאהבה וליראה.

הערת קה"ת

ראה לקו"ת שה"ש ו, ג.

פסוקה 7

יפה שעה אחת

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

אבות ד, יז.

יפה שעה אחת בתשובה

המשנה אומרת ששעה אחת של תשובה ומעשים טובים בעולם הזה יפה מכל חיי העולם הבא; אדמו"ר הזקן מביא זאת כדי להראות את היתרון שהנפש זוכה בו בעקבות ירידתה.

משנה אבות ד':י"ז Pirkei Avot 4:17

הוא הִזָּה אֹמֵר, יִפֶּה שְׁעָה אַחַת בְּתִשְׁבּוּבָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים בְּעוֹלָם הָזֶה, מִכָּל חַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא. וְיִפֶּה שְׁעָה אַחַת שֶׁל קוֹרֵת רוּחַ בְּעוֹלָם הַבָּא, מִכָּל חַיֵּי הָעוֹלָם הָזֶה:

He used to say: more precious is one hour in repentance and good deeds in this world, than all the life of the world to come; And more precious is one hour of the tranquility of the world to come, than all the life of this world.

Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY)

שיש לה גרעון באהבה ויראה טבעית שבחיצוניות הלב

אור התורה מסביר שהחיסרון הוא צמצום בהשגת הנפש, ושהרווח בנקודה הפנימית של הלב בא מתוך ההתכוונות בכך שאין מחשבה משיגה את ה'; הוא מכאן גם את הפסוק "טוב לי תורת פיך".

הערת קה"ת

נתבאר בארוכה באוה"ת בראשית כרך ב רנד, ב ד"מ"ש שיש לה גרעון . . הלב היינו מצד שנתמעט השגתה כו' ויש לה יתרון בפנימי' הלב ע"י אם ישים אליו לבו דלמחתב"כ ע"ש בארוכה שמבאר מהו טוב לי תורת פיך.

שאע"פ . . בבחי' רעותא דליבא

ההערה מפנה לדיון באור התורה על התמורה הזאת, בין החיסרון לרווח.

הערת קה"ת

ראה אוה"ת פ' וישב רסה, ב.

בבחי' רעותא דלבא

אור התורה מפנה כאן ובמקומות נוספים, ומכנה את רעותא דלבא "תכלית הירידה לעולם הזה", שכן רק באמצעותה משיגים את ה' שאין מחשבה יכולה להשיגו.

הערת קה"ת

בענין רעותא דלבא ראה באוה"ת ואתחנן כרך ו ע' ב'רסט שמציין לכאן ולכמה מקומות בדא"ח: "בד"ה וישב יעקב בענין רעותא דלבא שהיא תכלית

הערת קה"ת

תהלים קל, א.

אם ישים אליו לבו

איוב מדבר על הפניית הלב אל ה'; כאן הכוונה להפנות את הלב להתבוננות בכך שאין מחשבה יכולה להשיגו.

איוב ל"ד: Job 34:14

אם-ישים אֵלָיו לְבוֹ רֹחוֹ וְנִשְׁמָתוֹ אֵלָיו יֵאָסֶף:

If He set His heart upon man, If He gather unto Himself his spirit and his breath;

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

איוב לד, יד.

אל חיק אביה

תיאור בתניא של כלות הנפש בכמיהה בעקבות ההתבוננות בגדולת ה'; זהו אותו מהלך המתואר כאן.

תניא, חלק ראשון; ליקוטי אמרים נ"ו: Tanya, Likkutei Amarim 50:6

... "וְאִם רָץ לְבָב - שׁוֹב לְאַחֲדִי, פִּירוּשׁ "וְאִם רָץ לְבָב" - הִיא תִּשְׁוֹק הַנֶּפֶשׁ שֶׁבִּלְבָּב בְּחֵלֶל הַיָּמִינִי, כְּשֶׁמִּתְגַּבֵּר וּמִתְלַהֵב וּמִתְלַהֵט בְּמֵאֵד מֵאֵד עַד כְּלוֹת הַנֶּפֶשׁ מִמֶּשֶׁ, לְהִשְׁתַּפֵּךְ אֶל חֵיק אָבִיהָ חַיִּי הַחַיִּים בְּרוּךְ הוּא, וְלִצְאָת מִמָּאֲסָרָה בְּגוֹף הַגּוֹפֵנִי וְנִשְׁמִי לְדַבָּקָה בּוֹ יִתְבָּרַךְ - אֲזִי, זֹאת יֵשִׁיב אֶל לְבוֹ: מֵאֲמֵר רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנוּם לְבָרְכָהּ, כִּי "עַל כְּרִתָּהּ אֶתָּה חַיִּי בְּגוֹף הָהָה לְהַחְיֹתוֹ, כְּדִי לְהַמְשִׁיךְ חַיִּים עֲלֵינוּ מִחַיִּי הַחַיִּים בְּרוּךְ הוּא לְמִטָּה, עַל יְדֵי תוֹרַת חַיִּים, ...

Kehot Publication Society (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

ראה תניא פ"ג. לקמן סו, א. ושי"ג.

לצאת . . ולהשתפך אל חיק אביה

התניא מתאר את האהבה כרשפי אש הנוולת מן ההתבוננות שהכול כלא חשיב לפני ה', עולה כלהבה המבקשת לצאת מן הפתילה, עד שהנפש כלה בכמיהתה.

תניא, חלק ראשון; ליקוטי אמרים נ"ו: Tanya, Likkutei Amarim 50:6

... "וְאִם רָץ לְבָב - שׁוֹב לְאַחֲדִי, פִּירוּשׁ "וְאִם רָץ לְבָב" - הִיא תִּשְׁוֹק הַנֶּפֶשׁ שֶׁבִּלְבָּב בְּחֵלֶל הַיָּמִינִי, כְּשֶׁמִּתְגַּבֵּר וּמִתְלַהֵב וּמִתְלַהֵט בְּמֵאֵד מֵאֵד עַד כְּלוֹת הַנֶּפֶשׁ מִמֶּשֶׁ, לְהִשְׁתַּפֵּךְ אֶל חֵיק אָבִיהָ חַיִּי הַחַיִּים בְּרוּךְ הוּא, וְלִצְאָת מִמָּאֲסָרָה בְּגוֹף הַגּוֹפֵנִי וְנִשְׁמִי לְדַבָּקָה בּוֹ יִתְבָּרַךְ - אֲזִי, זֹאת יֵשִׁיב אֶל לְבוֹ: מֵאֲמֵר רַבּוֹתֵינוּ זְכוֹרֵנוּם לְבָרְכָהּ, כִּי "עַל כְּרִתָּהּ אֶתָּה חַיִּי בְּגוֹף הָהָה לְהַחְיֹתוֹ, כְּדִי לְהַמְשִׁיךְ חַיִּים עֲלֵינוּ מִחַיִּי הַחַיִּים בְּרוּךְ הוּא לְמִטָּה, עַל יְדֵי תוֹרַת חַיִּים, ...

Kehot Publication Society (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

ראה תניא פ"ג. לקמן לה, ב.

בחי רעו"ד נמשך מהתבוננות זו עצמה

אור התורה מסביר שהנשמה מגיעה בעולם הזה לרעותא דלבא, לרצון שלמעלה מן השכל, דווקא באמצעות המצוות, שהן רצונו של ה'.

הערת קה"ת

"הטעם שדווקא בעוה"ז תגיע לבחי רעו"ד שהו"ע הרצון שלמעלה מהשכל, נתבאר בד"ה מי מנה [לקו"ת בלק סו, ד] שהוא ע"י המצוות שהם רצה"ע" — אוה"ת וישב (כרך ה) תתצ, ב ע"ש.

But the L-RD G-d is the true G-d, He is the living G-d, and the everlasting King; At His wrath the earth trembleth, And the nations are not able to abide His indignation.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

מלכותך מלכות כל עולמים

דוד אומר שמלכות ה' היא על כל העולמות; אדמו"ר הזקן מלמד שכל העולמות נובעים ממדרגת המלכות הזאת.

תהילים קמ"ה: Psalms 145:13

מְלִכּוּתְךָ מְלִכּוּת כָּל־עֲלָמִים וּמִמְשַׁלְתְּךָ בְּכָל־דּוֹר וָדוֹר:

Thy kingdom is a kingdom for all ages, And Thy dominion endureth throughout all generations.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים קמה, יג.

לית מחשבה תפיסא ביה

אור התורה מוסיף ש"לית מחשבה תפיסא ביה" נכון אפילו ביחס לחכמה עילאה.

הערת קה"ת

אפילו חכמה עילאה — אוה"ת וירא כרך ד תשמ, א.

לית מחשבה תפיסא ביה

תפילת אליהו שבהקדמת תיקוני זוהר אומרת שאין שום מחשבה יכולה להשיג את ה'.

תקוני זוהר י"ז א"י-י"ב: Tikkunei Zohar 17a:10-12

אנת הוא עלאה על כל עלאין סתימא על כל סתימין. לית מחשבה תפיסא בך כלל. אנת הוא דאפיקת עשר תקונין. וקרינן לון עשר ספירן. לאנהגא בהון עלמין סתימין דלא אתגליין. ועלמין דאתגליין. ובהון אתכסיאת (נ"א אתכסיא) מבני נשא. ואנת הוא דקשיר לון ומיחד לון. ובגין דאנת מלאגא. כל מאן דאפריש חד מן חבריה מאלין עשר. אתחשיב ליה כאלו אפריש בך.

Constantinople, 1740 (CC-BY-NC)

מקרב איש ולב עמוק

הפסוק מדבר על קרבו של אדם ועל לב עמוק; כאן הדברים מציינים את הנקודה הפנימית של הלב, שבה מגיעים אל ה'.

תהילים ס"ד: Psalms 64:7

יִחְפְּשׁוּ־עוֹלֹת תִּמְנוּ חֶפֶשׁ מִחֶפֶז יִקְרַב אִישׁ לֵב עֲמֹק:

They search out iniquities, they have accomplished a diligent search; even in the inward thought of every one, and the deep heart.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 10

ממעמקים קראתיך

"ממעמקים קראתיך": אדמו"ר הזקן מפרש את המעמקים כעומק הלב, שממנו נובעת רעותא דלבא.

תהילים ק"א: Psalms 130:1

שִׁיר הַמַּעֲלוֹת מִמַּעַמְקִים קָרָאתִיךָ ה'

A Song of Ascents. Out of the depths have I called Thee, O L-RD.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

But from thence ye will seek the L-RD thy G-d; and thou shalt find Him, if thou search after Him with all thy heart and with all thy soul.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

דברים ד, כט. ראה לקמן פ, ב. אוה"ת ויקרא כרך ב ע' תרג. אוה"ת פי' חקת ע' תשצח מציון לכאן.

ואתה מחי את כולם

תפילת הלויים אומרת שהי מחיה את הכול; מכאן שגם מה שמתנגד לרצונו תפילת הלויים אומרת שהי מחיה את הכול; מכאן שגם מה שמתנגד לרצונו חי מכוח רצונו.

נחמיה ט:6 Nehemiah 9:6

אַתָּה־הוּא ה' לְבַדְּךָ אֱתָה עָשִׂיתָ אֶת־הַשָּׁמַיִם שָׁמַי הַשָּׁמַיִם וְכָל־צָבָאם הָאָרֶץ וְכָל־אֲשֶׁר עָלֶיהָ הַיָּמִים וְכָל־אֲשֶׁר בָּהֶם וְאֶתָּה מְחִיָּה אֶת־כָּל־כֶּלֶם וְצָבָא הַשָּׁמַיִם לְךָ מִשְׁתַּחֲוִיִּים:

Thou art the L-RD, even Thou alone; Thou hast made heaven, the heaven of heavens, with all their host, the earth and all things that are thereon, the seas and all that is in them, and Thou preservest them all; and the host of heaven worshippeth Thee.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

נחמיה ט, ו.

כמה ארך אפים לפניו

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

אבות ה, ב.

כמה ארך אפים לפניו

המשנה מונה עשרה דורות מאדם עד נח כדי להראות עד כמה הי מאריך אף; אדמו"ר הזקן מסביר שמידת ארך אפים היא הערוץ שדרכו מגיעה חיות למי שמתנגדים לרצונו.

משנה אבות ה:2 Pirkei Avot 5:2

עֲשֶׂה דִּוְרוֹת מֵאָדָם וְעַד נֹחַ, לְהוֹדִיעַ כְּמָה אָרֶךְ אַפִּים לְפָנָיו, שֶׁכָּל הַדִּוְרוֹת הָיוּ מְקַעֲסִין וּבָאִין עַד שֶׁהִבִּיא עֲלֵיהֶם אֶת מֵי הַמַּבּוּל. עֲשֶׂה דִּוְרוֹת מִנֹּחַ וְעַד אַבְרָהָם, לְהוֹדִיעַ כְּמָה אָרֶךְ אַפִּים לְפָנָיו, שֶׁכָּל הַדִּוְרוֹת הָיוּ מְקַעֲסִין וּבָאִין, עַד שֶׁבָּא אַבְרָהָם וְקָבַל עָלָיו שָׂכָר כָּלָם:

[There were] ten generations from Adam to Noah, in order to make known what long-suffering is His; for all those generations kept on provoking Him, until He brought upon them the waters of the flood. [There were] ten generations from Noah to Abraham, in order to make known what long-suffering is His; for all those generations kept on provoking Him, until Abraham, came and received the reward of all of them.

Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY)

בזמן שהי בהמ"ק . . רעותא דלכא

הצמח צדק מוסיף שרעותא דלכא היא הרצון שלמעלה מן השכל, כפי שמבואר במאמר "מי מנה עפר יעקב".

הערת קה"ת

באוה"ת פי' ראה ע' תשצט מוסיף ע"ז כ"ק אדמו"ר הצ"צ: פי' רעיו"ד בד"ה מי מנה עפר יעקב שהוא הרצון שלמעלה מהשכל" עכ"ל. ראה באוה"ת בראשית כרך ה תתצט, ב. יתרו ע' תתקג.

פסקה 11

והנה בזמן שהיה בהמ"ק קיים

שם הקטע הזה מצוטט מילה במילה, ו"ארץ חפץ" מתפרש כתענוג וכרצון הפנימי, וכמשאלת הנפש להיכלל כולה בהי.

הערת קה"ת

קטע מכאן מובא בלקו"ת נשא כד, ב. ע"ש.

דלכא — מגילוי

אור התורה קורא "והתגלות" במקום "מהגילוי".

הערת קה"ת

באוה"ת יתרו שם: וגילוי.

בהיכל קדשי קדשים

אור התורה מסביר את עניין קודש הקודשים על פי פרקים נ"א-נ"ב בתנאי: כמו חיות הנפש המתגלית כמוח ומשם מתפשטת לכל האיברים. הוא מפנה גם להסברו ש"קודש הקודשים" היא מדרגה שמעל אפילו לאור המקיף את כל העולמות.

הערת קה"ת

באוה"ת יתרו שם: "וענין היכל קה"ק מבוואר בתניא פרק נ"א ונ"ב שהוא עד"מ התגלות החיות מהנשמה במוחין שבראש ששם גילוי כללות החיות וממנו נמשך לכל הרמ"ח אברים כו', ועמ"ש ע"פ שבת שבתון בפ"י קדש הקדשים שהוא ענין מה שלמעלה גם מסוכ"ע כו"י ע"ש בארוכה עפ"י כהאריז"ל.

כמ"ש בתניא

התניא מסביר את גילוי השכינה בקודש הקודשים באמצעות משל חיות הנפש המתגלה כמוח ומשם מתפשטת לכל הגוף.

הערת קה"ת

פרק נב. בכרך 1118 ובכרך 633: בלק"א. בלקו"ת נשא כד, ב מעתיק הלשון מכאן "בסש"ב". "היינו כמ"ש בתניא בענין גילוי השכינה המשל מהתלבשות כללות חיות הנפש במוח", וכך הוא עתה בחי' התלמוד כמארו"ל משחבר בהמ"ק אין להקב"ה בעולמו אלא ד"א של הלכה. והיכל ק"ק הוא כחב"ד דבריאה" — אוה"ת בראשית כרך ב ע' רנו סע"א ע"ש בארוכה איך זה שייך לארץ חפץ.

כי תהיו לי ארץ חפץ

מלאכי אומר שהעמים יקראו לישראל מאושרים, "כי תהיו לי ארץ חפץ"; אדמו"ר הזקן מפרש שהעם נעשה מקום של תענוג להי באמצעות ביטול רצונם לרצונו.

מלאכי ג:12 Malachi 3:12

וְאֲשֶׁר אֶתְכֶם כָּל־הַגּוֹיִם כִּי־תִהְיוּ אֶתֶם אֶרֶץ חֶפֶץ אֲמַר ה' צְבָאוֹת:

And all nations shall call you happy; For ye shall be a delightful land, Saith the L-RD of hosts.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

מלאכי ג, יב.

ובקשתם משם את ה' אלקיך

משה מבטיח שישראל יבקשו את ה' בגלות וימצאו אותו; אדמו"ר הזקן מדגיש את המילה "משם", מתוך עומק הגלות עצמה.

דברים ד:29 Deuteronomy 4:29

וּבִקְשַׁתֶּם מִשָּׁם אֶת־ה' אֱלֹהֵיךָ וּמִצָּאתָ כִּי תִדְרָשְׁנוּ בְּכָל־לְבָבְךָ וּבְכָל־נַפְשְׁךָ:

טעמא כי טוב סחרה

אשת חיל חשה כי טוב סחרה; אדמו"ר חזקן משתמש בפסוק כדי לתאר את הסחר המניב של הנשמה.

משלי ל"א: Proverbs 31:18

טעמא כי טוב סחרה לא יכבה בלילה נרה:

She perceiveth that her merchandise is good; Her lamp goeth not out by night.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

משלי לא, יח.

פסוקה 15

קרוב ה' לכל קוראיו

ה' קרוב לכל הקוראים לו באמת; אדמו"ר חזקן מפרש "באמת" — מתוך נקודת האמת שבלב.

תהילים קמ"ה: Psalms 145:18

קרוב ה' לכל־קראיו לכל אשר יקראוהו באמת:

The L-RD is nigh unto all them that call upon Him, To all that call upon Him in truth.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים קמה, יח.

75

דגנבא אפום מחתרתא

הגמרא, בנוסח עין יעקב, אומרת שגנב העומד בפתח מחילתו קורא לה; ומראה בכך שאמונה עשויה שלא להגיע ללב.

ברכות ס"ג Berakhot 63a

הערת קה"ת

ברכות סג, א (ע"פ גירסת עין יעקב).

76

שפת אמת תכון לעד

"שפת אמת תכון לעד"; כאן הכוונה היא שלקריאה מעומק הלב יש השפעה מתמשכת.

משלי י"ב: Proverbs 12:19

שפת־אמת תכון לעד ועד־ארגיעה לשון שקר:

The lip of truth shall be established for ever; But a lying tongue is but for a moment.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

משלי יב, יט.

פסוקה 16

77

הקל קול יעקב

יצחק אומר שהקול הוא קולו של יעקב; הוזהר מפרש את שתי צורות הכתיב של "קול" כקול שאינו נשמע וקול שנשמע.

בראשית כ"ז: Genesis 27:22

ויגש יעקב אל־יצחק אביו וימשהו ויאמר הקל קול יעקב והידיים ידי עשו:

And Jacob went near unto Isaac his father; and he felt him, and said: 'The voice is the voice of Jacob, but the hands are the hands of Esau.'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 12

אם לעוברי רצונו כך

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה)

הערת קה"ת

סוף מכות.

אם לעוברי רצונו כך לעושי רצונו על אחת כמה וכמה

בסוף מסכת מכות רבי עקיבא לומד שאם ה' מייטיב כל כך עם העוברים על רצונו, על אחת כמה וכמה שייטיב עם עושי רצונו; אדמו"ר חזקן מיישם את ההיגיון הזה על הרצון העליון.

מכות כ"ד ב: Makkot 24b:1-2

באש, ולא נבכה? אָמַר לָהּ: לָכֵן אֲנִי מַצְחֵק, וּמָה לְעוֹבְרֵי רְצוֹנוֹ כֵּן, לְעוֹשֵׂי רְצוֹנוֹ עַל אַחַת כְּמָה וְכְמָה. שׁוֹב פַּעַם אַחַת הָיוּ עוֹלִין לִירוּשָׁלַם, כִּינּוֹן שֶׁהִגִּיעוּ לָהֶר הַצּוֹפִים קָרְעוּ בְּגָדֵיהֶם, כִּינּוֹן שֶׁהִגִּיעוּ לָהֶר הַבֵּית רָאוּ שׁוֹעַל שֵׁינָא מִבֵּית קִדְשֵׁי הַקֹּדֶשִׁים, הִתְחִילוּ הֵן בּוֹכִין וְרַבִּי עֲקִיבָא מַצְחֵק. אָמְרוּ לוֹ: מִפְּנֵי מָה אַתָּה מַצְחֵק? אָמַר לָהֶם: מִפְּנֵי מָה אַתֶּם בּוֹכִים? אָמְרוּ לוֹ: מִקּוֹם שֶׁכָּתוּב בּוֹ "וְהָיָה הַקָּרֵב יוֹמֵת", וְעַכְשֵׁי שׁוֹעֲלִים הֵלְכוּ בּוֹ, וְלֹא נִבְכָּה?!

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

70 כי תדרשנו בכל לבבך ובכל נפשך

בסיום הבטחת משה נאמר שישראל ימצאו את ה' כאשר יבקשו אותו בכל לבנם ובכל נפשם; אדמו"ר חזקן מפרש זאת כהפיכה שלמה של הלב.

דברים ד': Deuteronomy 4:29

ובקשתם משם את־ה' אֱלֹהֶיךָ וּמִצִּאתָ כִּי תִרְשְׁנוּ בְּכָל־לִבְכֶּךָ וּבְכָל־נַפְשֶׁךָ:

But from thence ye will seek the L-RD thy G-d; and thou shalt find Him, if thou search after Him with all thy heart and with all thy soul.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

דברים ד, כט.

פסוקה 14

וחם הוא אבי כנען

הפסוק מכנה את חם אביו של כנען, וכאן הוא מתפרש כך: החום של אהבה לזהות מוליד את הסוחר שבקדושה.

בראשית ט': Genesis 9:18

וַיְהִיו בְּנֵי־נֹחַ הַיָּצֵאִים מִן־הַתֵּבָה שֵׁם וְחָם וְיָפֶת וְחָם הוּא אֲבִי כְנָעַן:

And the sons of Noah, that went forth from the ark, were Shem, and Ham, and Japheth; and Ham is the father of Canaan.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

בראשית ט, יח.

72 בזקף גדול

שם מוסבר ש"זקף גדול" הוא המלכות כשהיא עולה למעלה ונעשית כתר, בדומה למילה "אני", שאותיותיה יוצרות את המילה "אין".

הערת קה"ת

ראה לעיל יג, ב בענין זקף גדול, "דהיינו כשהיא מתעלית למעלה". קטע מכאן מובא באוה"ת פי ואתחנן עי קטע ע"ש.

ראה לקמן מט, ב.

דבר המלך הוא השלטון

קהלת אומר שדברו של מלך הוא השלטון; כאן הכוונה לפסיקתו של החכם בתורה.

קהלת ח':ד' 8: Ecclesiastes

בְּאֶשֶׁר דְּבַר־מֶלֶךְ שְׁלֹטוֹן וּמִי יֹאמַר־לוֹ מִה־תַּעֲשֶׂה:

Forasmuch as the king's word hath power; and who may say unto him: 'What doest thou?'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

כעבד המקיים מצות המלך ועושה דבריו

ההערה אומרת ששורה זו מצוטטת בלקוטי שיחות, המשווה אותה לפרק כ"ג בתנאי.

הערת קה"ת

מובא בלקו"ש חט"ו ע' 315 ומציין שם בהערה 38 "ולהעיר מתניא פכ"ג". וראה גם לקו"ש ח"ט ע' 401. וראה בד"ה שלום רב תשל"ח בסופו.

פסקה 20

ומגורי . . לשון יראה

הווה מפרש בפסוק הזה את "מגורי" במשמעות של יראה.

Zohar I, 180ax קפ, זח"א

הערת קה"ת

זח"א קפ, א.

98

והבי הוא לשון אוצר

הרבי מסביר ששתי המשמעויות מבוססות על "אור תורה" של המגיד ממזריטש.

משלי י':ה' 10:5 Proverbs

אִגֹּר בְּקִיץ בֶּן מִשְׁכִּיל נִרְדָּם בְּקֶצֶר בֶּן מְבִישׁ:

A wise son gathereth in summer; but a son that doeth shamefully sleepeth in harvest.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

בד"ה שלום רב תשל"ח (סה"מ מלוקט ח"ב ע' רו) שבי פירושים אלו מיוסדים על מ"ש הה"מ באו"ת (יו, ב) שמגורי אביו היא יראת אביו שבשמים, ובהמשך העניין שם (יח, סע"א) מגורי לי' אסיפה וכניסה כמו אוגר בקיץ (לי' הכתוב — משלי י, ה).

99

מגורה מלאה פירות

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

פסחים ד, רע"ב. וש"נ.

100

מגורה מלאה פירות

הגמרא מזכירה מגורה מלאה פירות, ומכאן ש"מגורה" היא מחסן

פסחים ד' ב:א'-ב' 4b:1-2 Pesachim

לֹאֹ מְשֻׁם דְּחֻקָּתוֹ בְּדוּק, דְּקִסְכָּר: הַכֹּל חֲבָרִים הֵם אֶצְל בְּדִיקַת חֻמֵּץ. דְּתַנְיָא: חֲבַר שְׁמַת וְהַנִּיחַ מְגוּרָה מְלִיאָה פִּירוֹת, אֶפִּילוּ הֵן בְּנֵי יוֹמָן — הֲרִי הֵן בְּחֻקָּת מְתוּקָנִים. וּמִמָּא? דִּילְמָא שְׂאֲנִי הָכָא, מְשֻׁם דְּקִאָמְרִי הָנִי. אִשּׁוּ אֲמִירָה דְּהַנִּי מִיַּדִּי מִשְׁשָׂא אֵית בְּקָה?

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

פסקה 19

90

ואשים דברי בפיה

ה' אומר שהניח את דבריו בפי הנביא; כאן דברי ה' ממש מדברים מפי מי שבטל אליו.

ישעיהו נ"א:ט"ז 51:16 Isaiah

וְאֶשֶׁם דְּבָרִי בְּפִיָּה וּבְצֶל יָדִי כְּסִיתִיהָ לְנֹטַע שְׁמַיִם וְלִיסַד אֶרֶץ וְלֹאמַר לְצִיּוֹן עֲמִי־אֶתָּה:

And I have put My words in thy mouth, And have covered thee in the shadow of My hand, That I may plant the heavens, And lay the foundations of the earth, And say unto Zion: 'Thou art My people.'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ישע"י נא, טז. ראה אוה"ת וישב כרך ה תתצו, ב.

91

דבר ה' זו הלכה

הגמרא אומרת ש"דבר ה'" פירושו הלכה.

שבת קל"ח ב:י"א-י"ב 138b:11-12 Shabbat

"דְּבַר ה'" — זֶה הֶלְכָּה, "דְּבַר ה'" — זֶה הַקֵּץ, "דְּבַר ה'" — זֶה נְבוּאָה. וּמֵאִי יִשְׁוֹטְטוּ לְבָבָם אֶת דְּבַר ה' אָמְרוּ: עֲתִידָהּ אֵשֶׁה שְׁתֹּטֵט לְכָר שֶׁל תְּרוּמָה וְתַחֲזוֹר בְּכַתִּי כְּנִסְיוֹת וּבְכַתִּי מִדְּשׁוֹת לִידַע אֵם טְמֵאָה הִיא וְאִם קְהוּרָה הִיא, וְאִין מְכִין.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

שבת קלח, ב.

92

בי מלכים ימלוכו

ההחכמה, שהיא התורה, אומרת שמלכים מולכים באמצעותה.

משלי ח':ט"ז 8:15 Proverbs

בִּי מְלָכִים יִמְלְכוּ וְרוֹנִיִּם יַחְקְקוּ צֶדֶק:

By me kings reign, And princes decree justice.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

משלי ח, טו.

93

מאן מלכי רבנן

הגמרא מזהה את החכמים עם המלכים.

גיטין ס"ב א:י"ד 62a:14 Gittin

רַב הוּנָא וְרַב חֲסִידָא הָווּ יְתִבִּי. חֲלִיף וְאֶזְלִי גְנִיבָא, אָמַר לָקָה חַד לְחֲבֵרֵיהּ: נִיקוּם מְקַמֵּיהּ, דְּבַר אוֹרְרִין הוּא. אָמַר לוֹ: וּמִקַּמִּי פְּלִגְאָה נִיקוּם! אֲדַהֲכִי אֶתָּא אִיהוּ לְגַבְיָהּ, אָמַר לָהּ: שְׁלֵמָא עֲלִיכּוּ מְלָכִי, שְׁלֵמָא עֲלִיכּוּ מְלָכִי! אָמְרוּ לָקָה: מָנָא לָהּ דְּרַבְנָן אִיקְרוּ מְלָכִים? אָמַר לָהּ: דְּתַיִב: "בִּי מְלָכִים מְלֻכּוּ וְגו'".

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

ע"פ גיטין סב, א. ראה אוה"ת ויקרא ע' רנו. סה"מ תרכ"ז ע' רעא. בלקו"ש ח"ט ע' 401 הערה 18. לקו"ש חל"ו ע' 99.

94

ומתניתא מלכתא

שם מסביר אדמו"ר הזקן מדוע המשנה נמשלה למלכה, על יסוד דברי חז"ל ששישים המלכות שבשיר השירים הן שישים המסכתות

הערת קה"ת

משלי כט, ד.

והוכן בחסד כסא

106

הכסא, מלכות, מתבסס בחסד.

ישעיהו ט"ז:ה' Isaiah 16:5

והוכן בַּחֶסֶד כֶּסֶא וְיֹשֵׁב עָלָיו בְּאֶמֶת בְּאֶהֱל דָּוִד שִׁפֹּט וְדָרֵשׁ מִשְׁפָּט וּמִהָרָה צֶדֶק:

And a throne is established through mercy, And there sitteth thereon in truth, in the tent of David, One that judgeth, and seeketh justice, and is ready in righteousness.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ישע"י טז, ה.

עולם חסד יבנה

107

העולם נבנה בחסד; מכאן שהמצוות, שורשן בחסד, מקיימות אותו.

תהילים פ"ט:ג' Psalms 89:3

כִּי־אֶמְרֵתִי עוֹלָם חֶסֶד יִבְנֶה שְׁמַיִם תִּכְן אֲמוֹנָתָה בָּהֶם:

For I have said: 'For ever is mercy built; In the very heavens Thou dost establish Thy faithfulness.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים פט, ג.

שהיא שקולה כנגד כל המצות

108

הגמרא אומרת שהצדקה שקולה כנגד כל שאר המצוות.

בבא בתרא ט"א:י"ב Bava Batra 9a:12

אמר רב אסי: לעולם אל ימנע אדם עצמו [מלתת] שלישית השקל בשנה, שנאמר: "והעמדנו עלינו מצות לתת עלינו שלישית השקל בשנה לעבדת בית אלקינו". ואמר רב אסי: שקולה צדקה כנגד כל המצות, שנאמר: "והעמדנו עלינו מצות וגו'" – "מצודה" אין כתיב כאן, אלא "מצות".

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

מצות הצדקה . . שהיא שקולה כנגד כל המצות כמ"ש בתנאים

109

התנאים מסביר שהצדקה נקראת "המצווה" סתם ושקולה כנגד כל המצוות, משום שבנתינת ממונו מתעלה לה הנפש הבהמית כולה.

הערת קה"ת

בלקו"א פרק לו. בבב"ב 633 (יב, ב) ובבב"ב 1118 נוסף בסיום המאמר: "ובפרט בצדקה שעושים עם אה"ק ממש שהוא שער השמים ומכוונת כנגד ארץ כנען העליונה כמו שאה"כ כעיר שחברה לה יחדיו וד"ל".

יראת ה' היא אוצר

101

יראת ה' היא אוצר — הפסוק הקושר בין שתי המשמעויות של "מגוריי"

ישעיהו ל"ג:ו' Isaiah 33:6

וְהִיא אֲמוֹנַת עֲתִידָה חֶסֶן יְשׁוּעַת חֲכָמָה וְדַעַת יְרֵאת ה' הִיא אוֹצֵרוֹ:

And the stability of thy times shall be a hoard of salvation—wisdom and knowledge, And the fear of the L-RD which is His treasure.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ישע"י לג, ו.

פסקה 21

בדברי רז"ל אוצר של יראת שמים

102

הגמרא אומרת שבאוצרו של הקב"ה יש רק אוצר של יראת שמים.

ברכות ל"ג ב:כ"ד Berakhot 33b:24

אָטוּ יֵרֵאת שְׁמַיִם מִיִּלְתָּא וּזְרָתָא הִיא? וְהָאֵמֵר רַבִּי חֲנִינָא מְשׁוּם רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחִי: אֵין לוֹ לְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּבֵית גְּגֻזִּיו אֶלָּא אוֹצֵר שֶׁל יֵרֵאת שְׁמַיִם, שְׁנֵאֵמֵר "יֵרֵאת ה' הִיא אוֹצֵרוֹ".

Is, then, the fear of Heaven a small thing? Lo, R. Hannina has said in the name of R. Simeon b. Johai : The Holy One, blessed be He, has in His treasury nothing but the store of heavenly fear; as it is said, "And the fear of the L-rd which is His treasure" (Is. xxxiii. 6) !

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

הערת קה"ת

ברכות לג, ב.

ובחיי חכמה עילאה נק' אביו

103

הרבי מצייין שתורה אור אומר "נקרא אביו" ולא "נקרא אב", ובכך רומז שחכמה עילאה היא אביו של יעקב עצמו.

הערת קה"ת

"י"ל דבלשון התנאים ד"ח"ע נק' אביו" (ולא "נק' אב") — מרומז גם שח"ע נק' "אביו" דיעקב. (סה"מ מלוקט ח"ב ע"י רז בהערה 104).

פסקה 22

ה' אחד

104

ההכרה בקריאת שמע שה' אחד, שאותה מגלה היחודא תתאה בתוך העולם.

דברים ו':ד' Deuteronomy 6:4

שְׁמַע יִשְׂרָאֵל Havayah אֱלֹהֵינוּ Havayah אֶחָד:

HEAR, O ISRAEL: THE L-RD OUR GOD, THE L-RD IS ONE.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ומלך במשפט יעמיד ארץ

105

מלך מקיים את הארץ במשפט — פסוק העוסק במלכות כתומכת העולם.

משלי כ"ט:ד' Proverbs 29:4

מֶלֶךְ בְּמִשְׁפָּט יַעֲמִיד אֶרֶץ וְאִישׁ תְּרוֹמוֹת יִהְרֹסֶנָּה:

The king by justice establisheth the land; but he that exacteth gifts overthroweth it.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

Likkutei Torah

הפרשה החסידית

על המהדורה

Hebrew text of Torah Ohr and Likkutei Torah and their marei mekomos ("Sources and References", including the Rebbe's notes): © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

likuteitorah.com. תורגם מהמהדורה האנגלית של CC BY-NC 4.0: ביאורים והערות המקורות. תרגום: CC BY 4.0.

דרך Sefaria: Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA); The Holy Scriptures: A New Translation (JPS 1917) (Public Domain); Daat Bereshit Rabbah (Public Domain); The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY); William Davidson Edition - Vocalized Aramaic (CC-BY-NC); Torat Emet 357 (Public Domain); Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY); Constantinople, 1740 (CC-BY-NC); Kehot Publication Society (CC-BY-NC); Wikisource Talmud Bavli (CC-BY-SA); Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain).

כשלשון המאמר לצדו, (openai/gpt-6-luna-pro:batch) בעזרת בינה מלאכותית likuteitorah.com התרגום לעברית נעשה מהמהדורה האנגלית של לבדיקה. עדיין לא עבר עריכה אנושית. כל דבר חשוב יש לבדוק מול לשון המאמר.

· 5725 (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel) הרבי ביקש ללמוד את מאמרי פרשת השבוע, «הפרשה החסידית», באותו שבוע, מחולקים לשבעת ימיו · Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309). למה ללמוד, וברכות הרבי. likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha/

© likuteitorah.com. או לספריית ליובאוויטש Sefaria מיום חגיגי ולא מסחרי. אין כאן מכירה. אין שיוך לקה"ת, ל-

likuteitorah.com/he/torah-ohr/vayeishev/1/ מתוך

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק